

ปัญหา เชิงวิธีดำเนินการ ที่เรียกว่า วิธีดำเนินการเฉพาะอย่าง ถ้าจะนำทฤษฎีการสอนของลั้นดาไปใช้ในการออกแบบการสอน จะต้องมีการทำหนดกิจกรรมก่อนเรียนของผู้เรียนโดยรวมไว้ในลำดับขั้นการแก้ปัญหา

7. ทฤษฎีการสอนของเคส (Case, 1978) การออกแบบการสอนของเคส คล้ายกับวิธีการออกแบบการสอนของ เพียเจ็ต (Piaget) ในประเด็นที่ว่าความคิดของผู้เรียน เมื่อเริ่มต้นเรียนนั้น จะนำมาใช้เป็นพื้นฐาน ในการจัดลำดับขั้นตอนของการสอน และวางแผนการสอนได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เคสได้จัดลำดับตามจุดมุ่งหมายของภารกิจที่จะเรียน และจัดลำดับขั้นการปฏิบัติเพื่อจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้

รูปแบบการสอน

รูปแบบการสอน (Models of teaching) เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ที่ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ก่อนที่จะนำไปออกแบบรูปแบบการสอนที่เหมาะสม เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์สำหรับตนเอง

รูปแบบการสอนแบบต่างๆ เกิดขึ้นมาจากบุคคลต่างๆ หลายอาชีพด้วยกัน ได้ทำการออกแบบและพัฒnarูปแบบการสอนของตนเองขึ้นมาหลายรูปแบบด้วยกัน บุคคลหลายอาชีพที่ว่าได้แก่นักการศึกษา นักปรัชญา นักจิตวิทยา นักทฤษฎี และนักพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

ความหมายของรูปแบบการสอน

รูปแบบการสอน หมายถึงรูปแบบหรือแผนการสอนที่สามารถนำไปใช้สอนเพื่อปรับปรุงหลักสูตร หรือรายวิชาที่สอน และนำไปใช้เพื่อเลือกสรรเนื้อหาที่นำมาสอน ตลอดจนเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนของครูอีกด้วย (Joyce and Well, 1972 : 3)

รูปแบบการสอนแบบต่างๆ

นักการศึกษาได้พยายามจัด หรือจำแนกรูปแบบการสอนแบบต่างๆ ของบุคคล หลายอาชีพด้วยกัน ที่มีหลักการ เป้าหมาย หรือจุดเน้น ที่มีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ เข้ามาอยู่ในกลุ่มเดียวกัน โดยจัดหรือจำแนกเข้าเป็นกลุ่ม หรือตามหมวดหมู่ และหน้าที่ให้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ด้วยกันดังนี้ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2531 : 71-75)

1. รูปแบบการสอนที่เน้นตัวบุคคล (Personal models)

2. รูปแบบการสอนที่เน้นพฤติกรรม (Behavioral models)

3. รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการความรู้ (Information processing models)

4. รูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction models)

นอกจากรูปแบบการสอน 4 รูปแบบใหญ่ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ชาญชัยและ พวงเพ็ญ อินทรประวัติ (2534 : สารนี้) ได้เสนอรูปแบบการสอนอีก 10 รูปแบบ ซึ่งรูปแบบการสอนทั้ง 10 รูปแบบที่จะกล่าวต่อไปนี้ เมื่อพิจารณาดูแล้วสามารถกล่าวได้ว่า เป็นรูปแบบการสอนย่อยๆ ที่แยกย่อยออกจากรูปแบบการสอน 4 กลุ่มใหญ่ๆ นี้เอง รูปแบบการสอนย่อยอีก 10 รูปแบบมีดังนี้

1. รูปแบบการสอนแบบโนทัคشن

2. รูปแบบการสอนแบบอุปมาณของท่าน

3. รูปแบบการสอนการพัฒนาทักษะการบรรยาย

4. รูปแบบการสอนแบบตีบสวนสอบสวน

5. รูปแบบการสอนการพัฒนาบุคลิกภาพ

6. รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรม

7. รูปแบบการสอนการทำงานเป็นกลุ่ม

8. รูปแบบการสอนการใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหาสังคม

9. รูปแบบการสอนเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

10. รูปแบบการสอนการฝึกทักษะ

รูปแบบการสอนที่เน้นตัวบุคคล

รูปแบบการสอนกลุ่มนี้ ออกแบบมาเพื่อที่จะเน้นเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองในด้าน ทางๆ เช่น ในด้านบุคลิกภาพ อารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การยอมรับความสามารถของตนเอง และรู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของ ตนเองตลอดจนสามารถปรับตนเองให้อยู่รอดในสังคมได้ทุกรูปแบบภายใต้สภาวะการณ์ต่างๆ

รูปแบบการสอนที่เน้นตัวบุคคล ประกอบด้วยรูปแบบย่อยๆ อีกประมาณ 5 รูปแบบ และแต่ละรูปแบบย่อยต่างก็มีเจ้าของที่คิดรูปแบบทฤษฎีของตนเองขึ้นมา มีดังนี้คือ

1. รูปแบบการสอนยอยแบบ Syneetics เจ้าของทฤษฎีคือ William Gordon

2. รูปแบบการสอนยอยแบบ Classroom meeting เจ้าของทฤษฎีคือ William Glasser

3. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Awareness training เจ้าของทฤษฎีคือ William Schutz และ Fritz

4. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Conceptual systems เจ้าของทฤษฎีคือ David Hunt

5. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Non-directive teaching เจ้าของทฤษฎีคือ Carl Rogers

รูปแบบการสอนที่เน้นพฤติกรรม

รูปแบบการสอนกลุ่มนี้ออกแบบมาเพื่อที่จะเน้นในเรื่องการนำทฤษฎีการเรียนรู้มาปรับใช้ โดยนำทฤษฎีของนักจิตวิทยาลุ่มพฤติกรรมนิยมมาเป็นแนวทางให้เกิดการเรียนรู้ (การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม) หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเน้นการนำทฤษฎีพุติกรรมมาใช้ในการปรับพฤติกรรม โดยใช้สิ่งเร้ากับการเสริมแรงเข้ามาช่วย เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้

รูปแบบการสอนที่เน้นพฤติกรรม ประกอบด้วยรูปแบบอยู่ 6 รูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบย่อยต่างกันมีเจ้าของที่คิดรูปแบบทฤษฎีของตนเองขึ้นมาไว้ดังนี้คือ

1. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Direct training เจ้าของทฤษฎีคือ Robert M. Gagne'

2. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Contingency management เจ้าของทฤษฎีคือ B.F.

Skinner

3. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Stress reduction เจ้าของทฤษฎีคือ Rimm and Master, และ Wolpe

4. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Self-control relaxation เจ้าของทฤษฎีคือ B.F. Skinner, Rimm and Masters และ Wolpe

5. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Assertive training (Verbal, non verbal) เจ้าของทฤษฎีคือ Wolpe, Lazarus Salter

6. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Operant conditioning เจ้าของทฤษฎีคือ B.F. Skinner

รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการความรู้

รูปแบบการสอนกลุ่มนี้ออกแบบมาเพื่อที่จะเน้นเกี่ยวกับสมรรถภาพทางด้านวิชาการ กระบวนการทางความคิด สามารถจำแนกแยกแยะข้อมูลต่างๆ ได้ ตลอดจนการพัฒนาและวิเคราะห์มโนทัศน์

รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการความรู้ ประกอบด้วยรูปแบบการสอนอยู่ๆ อีก 8 รูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบย่อทั้งก็มีเจ้าของที่คิดรูปแบบทฤษฎีของตนเองขึ้นมา มีดังนี้คือ

1. รูปแบบการสอนยอดแบบ Concept attainment เจ้าของทฤษฎีคือ Jerome Bruner
2. รูปแบบการสอนยอดแบบ Inductive thinking เจ้าของทฤษฎีคือ Hilda Taba
3. รูปแบบการสอนยอดแบบ Cognitive growth เจ้าของทฤษฎีคือ Jean Piaget, Irving Segel, Edmund Sullivan และ Lawrence Kohlberg
4. รูปแบบการสอนยอดแบบ Inquiry training เจ้าของทฤษฎีคือ Richard Suchman
5. รูปแบบการสอนยอดแบบ Memory เจ้าของทฤษฎีคือ Harry Lorayne
6. รูปแบบการสอนยอดแบบ Scientific inquiry เจ้าของทฤษฎีคือ Joseph J. Schwab
7. รูปแบบการสอนยอดแบบ Advance organizer เจ้าของทฤษฎีคือ David Ausubel
8. รูปแบบการสอนยอดแบบ Developmental เจ้าของทฤษฎีคือ Jean Piaget, Irving Segel และ Edmund Sullivan

รูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

รูปแบบการสอนกลุ่มนี้ออกแบบมาเพื่อที่จะเน้นความสำคัญในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถปรับตันเองให้เข้ากับบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถพัฒนาจิตใจ พัฒนาตนเอง และໄใจศึกษาหากความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระด้วย

รูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมประกอบด้วยรูปแบบการสอน อยู่ๆ อีก 6 รูปแบบ และแต่ละรูปแบบต่างก็มีเจ้าของที่คิดรูปแบบทฤษฎีของตนเองขึ้นมา มีดังนี้คือ

1. รูปแบบการสอนยอดแบบ Social inquiry เจ้าของทฤษฎีคือ Byron Massialas และ Benjamin Cox

2. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Jurisprudential เจ้าของทฤษฎีคือ Donald Oliver และ James P. Shaver

3. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Group investigation เจ้าของทฤษฎีคือ Herbert Thelen และ John Dewey

4. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Laboratory method เจ้าของทฤษฎีคือ National Training Laboratory (NTL)

5. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Role playing เจ้าของทฤษฎีคือ Fannie Shaftel และ George shaftel

6. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Social simulation เจ้าของทฤษฎีคือ Sarene Boocock และ Harold Guetzkow

รูปแบบการสอนใหญ่ๆ ทั้ง 4 กลุ่มหรือทั้ง 4 รูปแบบ ตลอดจนรูปแบบการสอนย้อยๆ อีก 25 รูปแบบนั้น ซึ่งรูปแบบการสอนย้อยแต่ละรูปแบบอาจจะมีเจ้าของทฤษฎีเกิน 1 คนก็ได้ แต่ละรูปแบบก็มีความสำคัญต่อนักออกแบบการสอน ที่จะต้องตัดสินใจว่าจะนำรูปแบบใดมาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน ทุกรูปแบบที่กล่าวมานี้จำเป็นที่นักออกแบบจะต้องนำมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและผู้สอนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งรูปแบบการสอนทั้งหมดนี้ ผู้ออกแบบการสอนอาจจะนำหลายๆ รูปแบบมาบูรณาการ หรือผสมผสานกันเพื่อก่อให้เกิดเป็นรูปแบบการสอนที่ดีที่สุด

หลักการออกแบบการสอน

หลักการออกแบบการสอน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. ต้องเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียน
 2. ผู้เรียนจะสนใจเรียนเมื่อมีการชี้แนะ
 3. ต้องให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
 4. ต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง (ข้อมูลป้อนกลับ)
 5. ต้องให้ผู้เรียนได้กระทำซ้ำๆ หรือฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ (ทักษะ)
- (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533 : 81)

รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการความรู้ ประกอบด้วยรูปแบบการสอนอยู่ๆ อีก 8 รูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบย่อตัวเองก็มีเจ้าของที่คิดรูปแบบทฤษฎีของตนเองขึ้นมาไว้ดังนี้คือ

1. รูปแบบการสอนยอดแบบ Concept attainment เจ้าของทฤษฎีคือ Jerome Bruner
2. รูปแบบการสอนยอดแบบ Inductive thinking เจ้าของทฤษฎีคือ Hilda Taba
3. รูปแบบการสอนยอดแบบ Cognitive growth เจ้าของทฤษฎีคือ Jean Piaget, Irving Segel, Edmund Sullivan และ Lawrence Kohlberg
4. รูปแบบการสอนยอดแบบ Inquiry training เจ้าของทฤษฎีคือ Richard Suchman
5. รูปแบบการสอนยอดแบบ Memory เจ้าของทฤษฎีคือ Harry Lorayne
6. รูปแบบการสอนยอดแบบ Scientific inquiry เจ้าของทฤษฎีคือ Joseph J. Schwab
7. รูปแบบการสอนยอดแบบ Advance organizer เจ้าของทฤษฎีคือ Dabid Ausubel
8. รูปแบบการสอนยอดแบบ Developmental เจ้าของทฤษฎีคือ Jean Piaget, Irving Segel และ Edmund Sullivan

รูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

รูปแบบการสอนกุญแจนี้ออกแบบมาเพื่อที่จะเน้นความสำคัญในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถปรับต้นเองให้เข้ากับบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถพัฒนาจิตใจ พัฒนาตนเอง และໄใจศึกษาหาความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระด้วย

รูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมประกอบด้วยรูปแบบการสอน อยู่ๆ อีก 6 รูปแบบ และแต่ละรูปแบบต่างก็มีเจ้าของที่คิดรูปแบบทฤษฎีของตนเองขึ้นมาไว้ดังนี้คือ

1. รูปแบบการสอนยอดแบบ Social inquiry เจ้าของทฤษฎีคือ Byron Massialas และ Benjamin Cox

2. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Jurisprudential เจ้าของทฤษฎีคือ Donald Oliver และ James P. Shaver

3. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Group investigation เจ้าของทฤษฎีคือ Herbert Thelen และ John Dewey

4. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Laboratory method เจ้าของทฤษฎีคือ National Training Laboratory (NTL)

5. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Role playing เจ้าของทฤษฎีคือ Fannie Shaftel และ George shaftel

6. รูปแบบการสอนย้อยแบบ Social simulation เจ้าของทฤษฎีคือ Sarene Boocock และ Harold Guetzkow

รูปแบบการสอนใหญ่ๆ ทั้ง 4 กลุ่มหรือทั้ง 4 รูปแบบ ตลอดจนรูปแบบการสอนย้อยๆ อีก 25 รูปแบบนั้น ซึ่งรูปแบบการสอนย้อยแต่ละรูปแบบอาจจะมีเจ้าของทฤษฎีเกิน 1 คนก็ได้ แต่ละรูปแบบก็มีความสำคัญต่อนักออกแบบการสอน ที่จะต้องตัดสินใจว่าจะนำรูปแบบใดมาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน ทุกรูปแบบที่กล่าวมานี้จำเป็นที่นักออกแบบจะต้องนำมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและผู้สอนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งรูปแบบการสอนทั้งหมดนี้ ผู้ออกแบบการสอนอาจจะนำหลายๆ รูปแบบมาบูรณาการ หรือผสมผสานกันเพื่อก่อให้เกิดเป็นรูปแบบการสอนที่ดีที่สุด

หลักการออกแบบการสอน

หลักการออกแบบการสอน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. ต้องเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียน
 2. ผู้เรียนจะสนใจเรียนเมื่อมีการชี้แนะ
 3. ต้องให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
 4. ต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง (ข้อมูลบ้อนกลับ)
 5. ต้องให้ผู้เรียนได้กระทำซ้ำๆ หรือฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ (ทักษะ)
- (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533 : 81)

ต้องเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียน

ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการออกแบบการสอน ผู้เรียนแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะ หรือมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านเรื่องราว และจิตใจ ในการออกแบบ การสอน อันดับแรกที่จะต้องกระทำคือ การวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อจะได้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งทางด้านความรู้ จิตใจ หรือความรู้สึก และทักษะ เพื่อจะได้ออกแบบการสอนให้สัมพนธ์กับผู้เรียนทั้งในด้านลักษณะส่วนตัว ความสามารถ ที่จะรับรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ ตลอดจนทัศนคติของผู้เรียน รวมทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะวัดอย่างไร จึงจะทำให้เกิดผลดีต่อผู้เรียนได้มากที่สุด โดยคำนึงถึงพุติกรรมทั้ง 3 ด้านของผู้เรียน ที่จะแสดงออกในทางความรู้ จิตใจ และทักษะด้วย เช่นกัน

ดังนั้น ในการเตรียมผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้รับรู้ และเข้าใจถึงจุดประสงค์ในการเรียน วิธีการเรียน และผลของการเรียนแล้ว จะเป็นแรงจูงใจ หรือแรงตักที่ให้ผู้เรียนมีความอยากรู้ และความตั้งใจ ก็จะทำให้การดำเนินงานทุกอย่างสำเร็จราบรื่น และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้เรียนจะสนใจเรียนเมื่อมีการซึ่นนา

ในการเรียนการสอนปัจจุบันนี้ ผู้สอนหรือครูเป็นแต่เพียงผู้ชี้แนะ (Facilitator) ในสมัยก่อนผู้เรียนจะเป็นผู้รับฟังการถ่ายทอดของครูแต่เพียงผู้เดียว แต่ในสมัยนี้ การสอนได้พัฒนาขึ้นมาก จุดประสงค์ของหลักสูตรต้องการให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็นด้วยตนเอง ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ผู้สอนได้แต่ชี้แนะ และสรุปเพิ่มเติม ในบางสิ่งบางอย่างที่ยังไม่สมบูรณ์เท่านั้น

การที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำการด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นแต่เพียงผู้ชี้แนะจะเป็นการดึงส่วนรับผู้เรียน ดึงน้ำใจให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และมีส่วนร่วมกับผู้เรียนด้วยกัน จะทำให้มีความเข้าใจอันตื้นดึงกันและกัน มีความรับผิดชอบ สำนึกร霆หน้าที่ ปฏิบัติงานทุกอย่างให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ต้องให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

ในการเรียนวิชาใดๆ หรือกระทำสิ่งใดๆ ก็ตาม ผู้สอนต้องพยายามให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในวิชานั้นๆ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน สามารถจะ

กระทำได้หลายรูปแบบ จะเป็นการถาม การตอบ การอภิปราย การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การแก้ปัญหา ฯลฯ ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่าจะมียุทธศาสตร์การสอน หรือเทคนิค กระบวนการในการสอนมากันอย่างใด ที่จะทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม เปอร์เซ็นต์การ มีส่วนร่วมของนักเรียนในชั้นเรียน ควรเป็น 80 : 20 80% คือกิจกรรมของผู้เรียน อีก 20% เป็นกิจกรรมของผู้สอน แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของวิชาที่สอนด้วย เพราะบางวิชาที่เป็นวิชาทักษะ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาภาษาไทย เปอร์เซ็นต์ของการมีส่วนร่วมของผู้เรียนจะต้องน้อยกว่านี้ แต่ถ้าเป็นวิชาสังคมศึกษา เปอร์เซ็นต์ของการมีส่วนร่วมของนักเรียน ควรจะถึง 80% หรือมากกว่า

สรุปได้ว่าการที่จะทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม และเกิดการเรียนรู้ได้จริงๆ ทำได้โดย ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงๆ หรือเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน โดยผู้สอนต้องให้ผู้เรียนได้มี โอกาสแสดงออก ไม่ใช่รับฟังอย่างเดียว พยายามส่งเสริมให้นักเรียนได้ตอบคำถาม อภิปราย ถกเถียง และความมีกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้สมอง พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดไปทุกขณะ ในขณะที่ครุกำลังสอน และหัดตอบคำถามที่ต้องใช้เหตุผล หรือหัดแก้ปัญหาที่ผู้สอนหรือ ผู้เรียนคนอื่นตั้งขึ้นมา หรือหัดให้นักเรียนได้ลองสร้างคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่ครุสอนอยู่ ก็ได้

ต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง (ข้อมูลบันทึก)

การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียน จุดประสงค์เพื่อต้องการให้นักเรียน ได้รู้ถึงผลการกระทำของตนเอง ผู้เรียนจะเกิดแรงจูงใจ ถ้าได้รับผลการเรียนของตนเองเป็น ระยะๆ การวัดผลและประเมินผลไม่ว่าจะทำโดยวิธีใดๆ ก็ตาม เป็นการย้ำถึงความเข้าใจ หรือการปฏิบัติงานของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้ทราบข้อบกพร่องของตนเองจะได้ทำการแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น และทันต่อเหตุการณ์ การเสริมแรง (Reinforcement) ก็เป็นสิ่งสำคัญ ประการหนึ่ง ที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนของตนเองได้ เช่น การได้รับคำติชม การวิจารณ์จากผู้สอน ผู้เรียนจะเกิดความมั่นใจและมีความเชื่อมั่นใน ตนเองมากขึ้น

ต้องให้ผู้เรียนได้กระทำซ้ำๆ หรือฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ (ทักษะ)

ในเรื่องทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้แบ่งออกได้เป็น 2 ตระกูล คือ (1) นัก จิตวิทยาพฤติกรรมนิยม ซึ่งเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทั้งคู่ S-R และ (2) นักจิตวิทยา

ตาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตระกูล Cognitive field theory พวกระบุคลแรก หรือตระกูล S-R เห็นว่าการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่อนข้างจะถาวร ซึ่ง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ เป็นผลมาจากการปฏิบัติที่ได้รับการเสริมแรง ส่วนตระกูล Cognitive field theory เห็นว่า การเรียนรู้เป็นการพัฒนาการของความหมายซึ่งจากทฤษฎี S-R นี้ ถ้าผู้สอนได้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้กระทำซ้ำ หรือฝึกหัดเกี่ยวกับสิ่งใดๆ บ่อยๆ ครั้ง ก็จะทำให้เกิดผลดีกับผู้เรียน ในทางที่ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ และมีความคุ้นเคยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และยิ่งถ้าได้รับการเสริมแรงจากผู้สอน หรือผู้ร่วมชั้นเรียนด้วยกัน แล้วก็จะยิ่งทำให้เกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

หลักการออกแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ในการออกแบบการสอนใดๆ ก็ตาม ผู้ออกแบบทุกคนมีความต้องการในด้าน ประสิทธิภาพของการออกแบบ และการที่จะดูว่าการออกแบบใดๆ มีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไรนั้น เราสามารถที่จะดูได้จากการให้รายละเอียดของสิ่งที่กำหนดขึ้นภายใต้การออกแบบนั้นๆ

หลักสำคัญในการออกแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการด้วยกันคือ

1. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. กำหนดการสอนแบบปฏิสัมพันธ์
3. ขั้นตอนการปฏิบัติดำเนินการ หรือกิจกรรมการเรียนการสอน

กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมจะเกี่ยวข้องกับการแสดงผลพฤติกรรมทางด้านการกระทำ หรือการกำหนด การตอบสนองทางร่างกาย เป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้ผู้ออกแบบได้ทราบว่า พฤติกรรมใดที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมตามเงื่อนไขหรือสถานการณ์ใด รวมทั้ง พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น อยู่ในระดับของการวัด หรือเกณฑ์มาตรฐานใด และควรจะ จัดเตรียมสิ่งใดเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมให้ถึงเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่ตั้งไว้ โดยการ ตั้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

การตั้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม คือการพิจารณาว่า เราควรจะออกแบบเพื่อผู้

เรียนอย่างไร และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งนั้น จะต้องมีการกำหนดระดับลักษณะนิสัยบุคคลภาพของผู้เรียน สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติ รวมทั้งข้อจำกัดและความต้องการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะถูกบรรจุไว้ในส่วนของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งขึ้นนั้น จะสามารถช่วยให้ผู้ออกแบบได้ทราบทิศทางของการออกแบบ ทราบถึงวิธีการที่จะเข้าสู่จุดหมาย และวิธีที่จะพาผู้เรียนเข้าสู่จุดหมาย นอกจากนี้ผู้เรียนเองก็จะสามารถทราบได้ว่า ตนเกิดการเรียนรู้อย่างไร และเมื่อต้องการตรวจสอบ แผนงานการออกแบบ ว่าประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ก็สามารถจะกระทำได้

บทบาทของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมจะเกี่ยวข้องกับผู้สอนและผู้เรียนดังนี้

1. จุดประสงค์จะต้องระบุสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียน หรือปฏิบัติกันอย่างชัดเจน และจะต้องเน้นหรืออนออกให้ผู้เรียนรู้ว่า ความมุ่งความสนใจเฉพาะจุดใด พร้อมทั้งได้รู้ว่าหลังจากศึกษาเนื้อหาวิชาในจุดนั้นแล้ว ผู้เรียนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไร ส่วนครุภูมิค่านิยมกิจกรรมการเรียนการสอนก็จะต้องรู้ว่า จะต้องสอนเนื้อหาวิชาได้อย่างไร และคาดหวังให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมได้อย่างไร

2. จุดประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน มีความหมาย การกำหนดจุดประสงค์จะต้องกำหนดหรืออนออกสิ่งเร้า หรืออนออกสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติหรือตอบสนอง เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

3. จุดประสงค์จะต้องกำหนดเกณฑ์ หรือระดับของการปฏิบัติของผู้เรียน การกำหนดเกณฑ์ คือการอนออกถึงผลย้อนกลับ นั่นก็คือการอนออกให้ผู้เรียนได้รู้ถึงผลของการปฏิบัติ การอนออกถึงผลย้อนกลับให้กับผู้เรียน จะเป็นการเสริมแรง และเป็นการให้รางวัลแก่ผู้เรียน

สำหรับการตั้งจุดประสงค์สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนรายบุคคลนั้น ควรจะต้องมีการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ นั่นก็คือจะต้องมีการกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติ และบอกให้ผู้เรียนรู้ให้ชัดเจนว่า ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติอย่างไร จึงจะเกิดการเรียนรู้ และจะประสบผลสำเร็จอย่างไร การอนออกให้ผู้เรียนได้ทราบถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการสอนรายบุคคล

การสอนแบบปฏิสัมพันธ์

การสอนแบบปฏิสัมพันธ์ คือการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน แบบที่มีทิศ

ทางการสื่อสาร 2 ทางด้วยกันคือ (1) ผู้สอน หรือโสดทัศนูปกรณ์ จะถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน และ (2) การตอบสนองของผู้เรียนสู่ผู้สอน หรือโสดทัศนูปกรณ์ เช่น ผู้สอนตั้งคำถาม ตามผู้เรียนด้วยตนเอง หรืออาจจะใช้โสดทัศนูปกรณ์แทน และผู้เรียนจะเป็นผู้ตอบคำถาม หรือโต้ตอบต่อโสดทัศนูปกรณ์ นอกจากนี้ยังหมายถึง การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมด้วย

ขั้นตอนการปฏิบัติตามเนินการหรือกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นตอนการปฏิบัติตามเนินการ หรือกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบการสอน ที่กล่าวถึงขั้นตอนของการปฏิบัติตามเนินการ เป็นส่วนที่ต้องอาศัยเวลาในการปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ก็คือ การทดสอบผู้เรียนว่าได้รับประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้หรือไม่ และหากผลการทดสอบปรากฏว่าผู้เรียนไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนเท่าที่คาดหวังไว้ในการออกแบบการสอน ก็จะมีการทบทวนและทดสอบการเรียนการสอนใหม่อีกครั้ง จนกระทั่งผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนได้ตามที่คาดหวังไว้

การตรวจสอบดูว่า จุดประสงค์ต่างๆ ที่ตั้งไว้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นประสบผลสำเร็จ หรือล้มเหลวอย่างไร เราสามารถตรวจสอบได้โดยการแบ่งขั้นตอนการสอนออกเป็นส่วนต่างๆ เพื่อจะได้ทราบว่าขั้นตอนใดประสบผลสำเร็จ หรือขั้นตอนใดไม่ประสบผลสำเร็จ เราจะได้แก้ไขและปรับปรุงได้ถูกต้องง่ายขึ้น

แผนการสอนแบบปฏิสัมพันธ์

แผนการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ คือ การที่ผู้สอนบรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนรู้ การจัดสภาพการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยตรงในกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดการสอนจะปรับให้เข้ากับผู้เรียนแต่ละคน และมีการทำหน้าที่ของผู้สอนในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

การคาดหวังผลที่จะได้รับจากการใช้แผนการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ คือ

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น การเรียนการสอนจะเรียนจากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับสูง
2. ครุศาสตร์จัดเนื้อหาวิชาได้ครอบคลุม และสามารถตรวจสอบคำสอนของผู้เรียนได้จากเฉลยคำสอนที่มีอยู่ในแผนการสอน

3. การนำเสนอบทเรียนจะมีความต่อเนื่อง การกำหนดจุดประสงค์ การตอบสนอง การให้ผลข้ออกลับ ขั้นตอนทั้งหมดที่มีอยู่ในแผนการสอนนี้ ครุสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในชั้นเรียนอื่นๆ หรือชั้นเรียนถัดไปได้ เนื้อหาของบทเรียนอาจจะมีได้หลากหลาย การประเมินผลการปฏิบัติของผู้เรียนคงที่

แผนการสอนที่สร้างขึ้น

เป็นแผนการสอนที่คล้ายกับแผนการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ แต่แผนการสอนที่สร้างขึ้นนี้ จะนำมาใช้แก่ปัญหา หรือซ่องว่างในการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านความต่อเนื่องในการเรียน ซึ่งเป็นปัญหางดูดที่แผนการสอนแบบปฏิสัมพันธ์มิได้กล่าวไว้

การสร้างแผนการสอนชนิดนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน ช่วยดึงความสนใจของผู้เรียนให้มีความสนใจในเนื้อหาวิชาเพิ่มมากขึ้น และเป็นการลด หรือขัดความเบื่อหน่ายในการเรียนเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนเคยเรียนรู้มาแล้ว

ชุดการสอนวิชาหลัก (Core package)

เป็นชุดการสอนที่มีวิชาหลักเป็นแกนกลาง และมีรายวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบ เสริมวิชาหลัก เพื่อให้วิชาหลักนั้นมีความสมบูรณ์และสามารถสนับสนุนความต้องการของ ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาคับข้องใจเกี่ยวกับวิชาที่ตนเรียน ดังเช่น ปัญหา ที่ผู้เรียนบางคนมักจะสงสัยอยู่เสมอ เช่น วิชาหรือหลักสูตรเหล่านี้สามารถช่วยให้เรามีงาน ทำหรือไม่? หลักสูตรหรือวิชาที่กำลังเรียนขณะนี้จะเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับสาขา วิชาอื่นหรือไม่? ทำไมถึงต้องเรียนวิชาที่น่าเบื่อเหล่านี้? วิชาที่ฉันชอบเรียนเหล่านี้ไม่ทราบ ว่าจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ เสียเวลาจริงๆ ที่ต้องมาเรียนวิชานี้หลักสูตรนี้!

ฉะนั้น การออกแบบชุดวิชาหลักนี้ จะต้องให้มีลักษณะที่เข้มข้นความรู้เดิมของ ผู้เรียนกับความรู้ใหม่ที่จะเรียน และความรู้ใหม่นี้จะต้องมีเนื้อหาที่ครอบคลุมกับสาขาวิชา อื่นๆ เพื่อว่าผู้เรียนจะสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในอนาคต ได้ และชุดการสอนนี้สามารถนำมาใช้สอนได้กับผู้เรียนเป็นครุ่ม หรือรายบุคคล

ลักษณะของชุดการสอนวิชาหลัก

การออกแบบชุดวิชาหลักนี้ จะต้องประกอบไปด้วย การกำหนดจุดประสงค์เชิง พฤติกรรม ซึ่งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. จุดประสงค์ ปลายทาง 2. จุดประสงค์นำทาง 3. จุดประสงค์เสริม

กล่าวโดยสรุป ชุดการสอนวิชาหลักนี้จะประกอบด้วยประสังค์ทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. จุดประสงค์ปลายทาง เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งขึ้นเพื่อวัดความสำเร็จ หรือการบรรลุผลด้านทักษะเนื้อหาวิชา เมื่อผู้เรียนได้เรียนจนกระหึ่งจบหลักสูตรตามกำหนด
2. จุดประสงค์นำทาง เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติ และสามารถประเมินผลสำเร็จจากการปฏิบัติ จนบรรลุผลตามที่จุดประสงค์ปลายทางกำหนด
3. จุดประสงค์เสริม เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ช่วยเชื่อมโยงจุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทางเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษารายละเอียด ของเนื้อหาวิชา และการฝึกปฏิบัติจนสามารถบรรลุผลของจุดประสงค์ปลายทาง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สองจุดประสงค์แรกจะเป็นแก่นหรือหัวใจของการออกแบบ การสอนชุดวิชาหลัก ส่วนจุดประสงค์ที่ 3 จะเป็นเพียงการแสดงความเกี่ยวเนื่องของเนื้อหา วิชาและทักษะต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ใน 2 จุดประสงค์แรก

ผลที่คาดหวังหลังการใช้แผนการสอนชุดวิชาหลัก

ชุดการสอนนี้จะแสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนกำลังเรียนอยู่กับ วิชาอื่นๆ ที่ผู้เรียนจะเรียนต่อไป ซึ่งเป็นวิชาที่ผู้เรียนมีความสนใจเฉพาะ และช่วยเพิ่มหรือ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น เนื่องจากได้เรียนในสิ่งที่ตนชอบและสนใจ และนอกจากนี้ยังช่วยให้คุณสามารถบริหารโปรแกรมการสอนได้ง่ายขึ้น

เราได้ทราบความหมายของการออกแบบการสอนแล้วว่า หมายถึงรูปแบบที่ กำหนด ซึ่งซึ่งแน่นอนการณ์และความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน และประสิทธิผล ของการออกแบบการสอนก็คือ สิ่งซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ มากที่สุด รูปแบบเหล่านี้อาจจะประกอบด้วยการกำหนดสถานการณ์การเรียนการสอนเพียง อย่างเดียว หรือเป็นข้อซึ่งแนะนำให้กับครุใน การดำเนินการสอนเพียงอย่างเดียว หรือเป็นการ กำหนดแนะนำการใช้สื่อการสอน หรือไม่ก็เป็นการผสมผสานสิ่งต่างๆ เหล่านี้เข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าพูดถึงแผนการสอนหรือบันทึกการสอน ก็คือ การออกแบบการสอนชนิด หนึ่ง ซึ่งครุได้นอกแนวทางของการปฏิบัติการสอน ในแผนการสอนจะมีการระบุถึงการ ปฏิบัติเฉพาะอย่างในการดำเนินการสอนหรือระบุให้ผู้เรียนปฏิบัติ

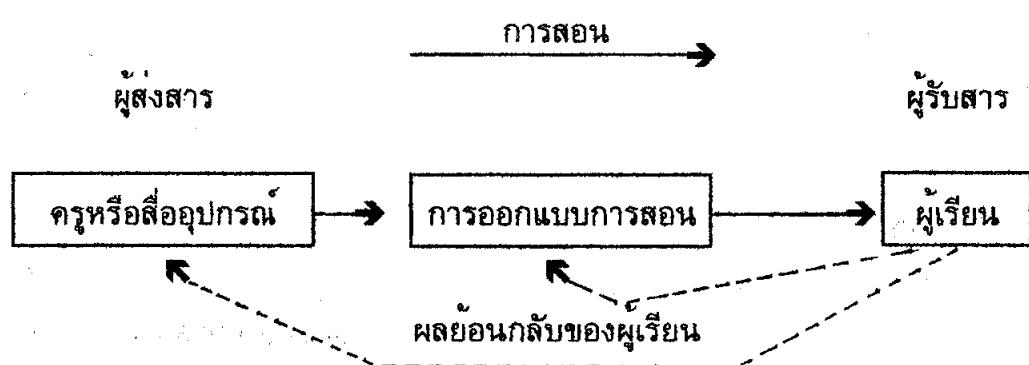
การทราบว่าการออกแบบการสอนคืออะไร และสิ่งใดมิใช่การออกแบบการสอน

ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอน การออกแบบการสอนไม่ใช่สื่ออุปกรณ์ เช่น เครื่องฉายภาพ ไปร่วมใส่ เทปบันทึกเสียง และสื่ออุปกรณ์อื่นๆ สื่ออุปกรณ์คือ เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ โดยผ่านชั้นตอนการสอน สื่ออุปกรณ์จะมีบทบาทต่อประสิทธิผลของการสอน และการเลือกสื่อควรจะให้สอดคล้องกับการนำเสนอเนื้อหาที่เรียน และสนองตอบต่อพฤติกรรมการตอบสนองของผู้เรียน หรือจุดประสงค์ของการเรียน

เป็นที่ทราบกันว่าสื่ออุปกรณ์ไม่ใช่การออกแบบการสอน และผู้สอนหรือครูก็ไม่ใช่ การออกแบบการสอน แต่สื่ออุปกรณ์เป็นส่วนหนึ่งที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอนการถ่ายทอด และการถ่ายทอดความรู้ของครุจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ ผู้สอนหรือครุจะต้องวางแผนตัวให้เป็นผู้พังที่ดี ในขณะที่ผู้เรียนพูดหรือแสดงความคิดเห็น และต้องสามารถตอบคำถามหรือแก้ปัญหาให้ผู้เรียนได้ เมื่อผู้เรียนประสบปัญหาด้านการเรียน

การออกแบบการสอน คือ รูปแบบหรือแบบฟอร์มของการเรียนรู้ ที่ได้กำหนดชั้นตอนในการเลือกสื่อเพื่อเป็นตัวกลางสำหรับการถ่ายทอดเนื้อหารายละเอียดจากการออกแบบนั้น ประสิทธิผลของการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อนักเรียนสามารถใช้สื่อได้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา การใช้สื่อหากมีการใช้ได้บ่อยครั้งก็ยิ่งเกิดความเชี่ยวชาญ และประสิทธิภาพของการออกแบบการสอนนั้น นอกจากจะดูจากการกำหนด ตัวแปรที่จะต้องดูที่แผนการรวมทั้งหมวดที่ได้กำหนดการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนและการที่ผู้เรียนสนองตอบต่อกิจกรรมนั้นๆ

บทบาทสำคัญของการออกแบบการสอน จะดูได้จากรูปแบบการสื่อสารต่อไปนี้

การวิเคราะห์ความรู้และทักษะ : วิธีการแก้ไขหรือดัดแปลง

ความรู้คือ ข้อมูลที่ถูกสะสมอยู่ภายในของบุคคลแต่ละคน และปริมาณของข้อมูล ที่แต่ละบุคคลมีอยู่นั้นจะไม่เท่าเทียมกัน ส่วนทักษะคือความสามารถในการกระทำการหรือ การปฏิบัติ การปฏิบัติจะเกี่ยวข้องกับการมีความรู้เฉพาะ ซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการ 4 กระบวนการ คือ การรับรู้ การตอบสนอง การสะสม และการดำเนินการ และประสิทธิภาพของ การปฏิบัตินี้ จะขึ้นอยู่กับการฝึกอย่างสม่ำเสมอ และความแตกต่างทางด้านทักษะ ของบุคคลแต่ละคนที่มีมาแต่กำเนิด และผลของการปฏิบัติของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน ด้วย

การออกแบบการสอนได้ๆ ก็ตาม ผู้ออกแบบจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ปัญหาและความยุ่งยากของการกิจกรรมการเรียนที่จะเสนอให้กับผู้เรียนนั้นจะต้องให้มีรายละเอียดที่ชัดเจน มีการกำหนดเนื้อหาในด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติอย่างแจ่มชัด (Romiszowski, 1981 : 267)

การออกแบบการสอนแบบชี้แนะแนวทางการเรียนสามารถแบ่ง

การออกแบบการสอนชนิดนี้ จะแบ่งระดับความรู้ของผู้เรียนออกเป็น 3 ระดับคือ

1. ผู้เรียนที่มีความรู้บูรณาการที่จุดประสงค์กำหนด สามารถทำการทดสอบวัด ความรู้ของตนเองได้ เพื่อเป็นการยืนยันว่าความรู้ที่ตนมีอยู่ขณะนี้ถูกต้องหรือไม่
2. ผู้เรียนที่มีความรู้อยู่บ้าง สามารถทดสอบตนเองเพื่อสำรวจจุดบกพร่องหรือ เพื่อดูว่าตนขาดความรู้ในจุดใดส่วนใด จะได้เพิ่มเติมในจุดนั้น
3. ผู้เรียนที่ไม่มีความรู้อะไรเลยหรือมีความรู้น้อยมากในเนื้อหาวิชานั้นสามารถ ได้รับการอบรมดูแลจากผู้สอนเป็นกรณีพิเศษ จนกระทั่งผู้เรียนนั้นสามารถเรียนรู้เพื่อฝึก ปฏิบัติจนถึงระดับที่น่าพอใจ

เกณฑ์การทดสอบ

ระดับที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้บูรณาการจุดประสงค์ การออกแบบการสอนจะ ประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์และเกณฑ์การทดสอบ

ระดับที่ 2 ผู้เรียนมีความรู้ในระดับสูงแต่ยังไม่บูรณาการจุดประสงค์ หรือมี ความต้องการที่จะเสริมความรู้ในเนื้อหาในส่วนที่ขาด การออกแบบการสอนจะประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์ รายละเอียดของเนื้อหาทั่วๆ ไป และเกณฑ์การทดสอบ

ระดับที่ 3 ผู้เรียนมีระดับความรู้ต่ำกว่าจุดประสงค์ การออกแบบการสอนจะประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์ รายละเอียดของเนื้อหาทั่วๆ ไป การสอนเสริม และเกณฑ์การทดสอบ

ผลที่คาดหวังจากการออกแบบการสอนแบบนี้ແນະ

การออกแบบการสอนนิดนี้ จะช่วยอำนวยความสะดวกสบายในการเรียนแก่ ผู้เรียน ทำให้ทราบระดับความรู้ของตนที่มีอยู่ การแบ่งระดับของความรู้ทั้ง 3 ระดับจะช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงสิ่งที่ตนจะต้องเรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนด และทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกและเข้าใจในระดับความรู้ของตน และช่วยให้การเรียนของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การวิเคราะห์ 4 ระดับ (Romiszowski, 1981 : 269-280)

ต่อไปนี้คือการสรุปใจความสำคัญของการวิเคราะห์ทั้ง 4 ระดับ โดยสังเขป ดังนี้คือ

ระดับที่ 1 ระบุจุดประสงค์การสอนโดยทั่วไปภายในระบบ

ระดับที่ 2 (1) ระบุจุดประสงค์นำทางเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่บรรลุตามจุดประสงค์
(2) ลำดับความสำคัญของจุดประสงค์เบื้องต้น (3) ระบุจุดประสงค์ของสิ่งที่จะสอนผู้เรียน
ก่อนเข้าสู่ระบบการสอนหรือเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอน

ระดับที่ 3 แยกรายละเอียดของจุดประสงค์ตามประเภทของการแบ่งกลุ่มการเรียนรู้

ระดับที่ 4 (1) วิเคราะห์จุดประสงค์ในระดับที่สอง นั่นคือวิเคราะห์จุดประสงค์นำทาง เพื่อดูความสัมพันธ์ในการปฏิบัติทางด้านร่างกายและจิตใจ (2) จัดยุทธศาสตร์การสอน ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์แต่ละระดับ

การออกแบบ 4 ระดับ

ระดับที่ 1 การออกแบบระบบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์หลักภายในหน่วยของการเรียน

ระดับที่ 2 การออกแบบระดับบทเรียนหนึ่งๆ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์หนึ่งๆ

ระดับที่ 3 การออกแบบการสอนในด้านสถานการณ์การสอน หรือกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งนำมาจากแนวคิดของกาเย่ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับที่ 4 การออกแบบขั้นตอนการเรียนรู้ ภายใต้สถานการณ์การสอนหรือ กิจกรรมการเรียนการสอน

กระบวนการออกแบบ

เป็นการสรุปความจากไดอะแกรม ซึ่งจะบอกถึงแนวคิดหลักของกระบวนการออกแบบการสอน จากไดอะแกรมข้างล่าง จะแสดงถึงความรู้ข้อมูลในการออกแบบการสอน เป็นการตอบคำถามในด้านการออกแบบการสอนดังนี้

ความชัดเจ้นของกระบวนการออกแบบ

ข้อมูลที่มีอยู่	คำถ้าและคำตอบเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบ				
	เมื่อไร (ลำดับความต่อเนื่อง)	อย่างไร (วิธีการ)	ใคร (กลุ่มผู้เรียน)	โดยใช้สื่ออะไร (สื่ออุปกรณ์)	
ผลผลิตที่คาดหวัง (จุดประสงค์)	ลำดับจุดประสงค์	ปรับวิธีการสอนให้ เหมาะสมสมสอดคล้อง กับจุดประสงค์	พัฒนาระบบทั่วไป ผู้เรียนและผู้เรียน รายบุคคล	จัดสื่อให้เหมาะสม กับจุดประสงค์	
สิ่งที่บันทึก เนื้อหาวิชา, ผู้เรียนและแหล่ง ความรู้	ความยืดหยุ่น ทางเลือกสำหรับ ผู้เรียน	ปรับวิธีการให้ เหมาะสมกับผู้เรียน และเนื้อหาวิชา	กำหนดหัวข้อสำคัญ การปฏิบัติตาม ขนาดของกลุ่ม หรือโครงสร้าง	เลือกช่องทาง การสื่อสาร	
การดำเนินงาน ประกอบด้วย ทฤษฎีและปรัชญา การเรียนการสอน	ลำดับการสอน แบบลูกโซ่	วิธีสอนให้ค้นพบ ด้วยตนเองและ การสอนแบบ บรรยาย	การประสานสัมพันธ์ การแข่งขัน และ การปฏิบัติราย บุคคล	พัฒนาการ เลือกสื่อ	
ข้อจำกัดด้าน ¹ ปฏิบัติ สังคม และเศรษฐกิจ	โอกาสการฝึก ปฏิบัติด้านทักษะ	จริยธรรมและ วัฒนธรรมตั้งเดิม	การกระจายกลุ่ม ² ผู้เรียนหรือการ จัดกลุ่มผู้เรียน	สื่อที่ง่ายๆ	

สรุปการออกแบบการสอน 4 ระดับ (Romiszoski, 1981 : 292-298)

สิ่งที่เกี่ยวข้องต่อการออกแบบ	เรื่อง/หัวข้อที่ต้องคำนึงถึง	การเลือกวิธีสอน
1. ปรัชญาและทฤษฎีการสอน	- จุดประสงค์ปลายทาง - กลุ่มผู้เรียน - ระบบแบบกว้างๆ	ใช้หลักการสอน
2. ยุทธศาสตร์การสอน	- รายละเอียดของจุดประสงค์ - ทักษะเบื้องต้นก่อนเรียน - แหล่งความรู้และข้อจำกัด	แผนการสอนประกอบ วิธีสอน และลำดับ ความต้องเนื่อง
3. แผนการสอน	- เนื้อหาวิชา - จุดประสงค์นำทาง - การแบ่งความรู้และทักษะ ตามๆ	กลวิธีการสอนสำหรับ แต่ละขั้นตอนของ แต่ละบทเรียน
4. กลวิธีการสอน	- ประยุกต์ประสบการณ์ใน การปฏิบัติสู่การเรียนเฉพาะ หรือการแก้ปัญหาการสอน	แบบฝึกหัดเกี่ยวกับ การสอนเฉพาะอย่าง โดยผ่านสื่อๆ ก็ได้

ยุทธศาสตร์การสอน

ยุทธศาสตร์การสอนคือการนำแนวคิดของทฤษฎีและปรัชญาการเรียนการสอนมาประยุกต์กับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 2 ชนิด คือ (1) การเรียนรู้แบบรับรู้ โดยออซูเบล (Ausubel) (2) การเรียนรู้แบบค้นพบด้วยตนเอง โดยเพียเจต (Piaget)

การเรียนรู้แบบรับรู้ คือ การเรียนรู้กระบวนการของความรู้หรือด้านความรู้มีการแบ่งขั้นตอนของการเรียนดังนี้

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านกฎหมายหรือหลักการทั่วๆ ไป จากตัวอย่างเฉพาะ หรือจากการสาธิตตัวอย่างเฉพาะ

2. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทั่วๆ ไป การทดสอบความเข้าใจโดยการให้ทำการทดสอบเกี่ยวกับหลักการนั้นๆ หรือโดยการให้ตัวอย่างของหลักการ

3. แยกรายละเอียดเฉพาะ เช่น นำหลักการทั่วๆ ไปมาอธิบายเปรียบเทียบกับตัวอย่างเฉพาะ หรือนำรายละเอียดเฉพาะมาประยุกต์กับหลักการทั่วไป

4. การปฏิบัติ โดยการนำความรู้ด้านพุทธศาสนาสู่กระบวนการกระทำการกระทำ หรือโดยการนำข้อมูลที่ได้มาใช้แก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริง

การเรียนรู้แบบค้นพบด้วยตนเอง คือ กระบวนการเรียนรู้ด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติ มีการแบ่งขั้นตอนดังนี้

1. การปฏิบัติในสถานการณ์เฉพาะภัยใต้เงื่อนไขของการกระทำ ผลของการกระทำจะเกิดภัยใต้เงื่อนไขของเหตุและผล

2. ทำความเข้าใจในสิ่งที่จะกระทำหรือปฏิบัติเฉพาะเรื่อง มีการให้เงื่อนไขในการปฏิบัติตัวอย่างต่อเนื่องตามลำดับ เพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

3. สรุปขั้นตอนของการปฏิบัติอย่างสุ่มหลักการทั่วไป

4. การนำความคิดจากหลักการทั่วไปมาประยุกต์ใช้ปฏิบัติกับสถานการณ์ใหม่ และการคาดหวังผลของการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้น

ยุทธศาสตร์การสอนแบบบรรยายสำหรับการเรียนแบบรับรู้ มีขั้นตอนดังนี้

1. ให้ข้อมูลโดยการบรรยายหรือสาธิต

2. ทดสอบการรับด้านความเข้าใจและการระลึกได้ และหากต้องการย้ำความเข้าใจสามารถทำได้โดยการทบทวน

3. ให้โอกาสการฝึกปฏิบัติโดยการให้ตัวอย่างต่างๆ เพื่อให้นำหลักการทั่วไปนั้นมาประยุกต์ใช้กับตัวอย่างเหล่านั้น ทดสอบการประยุกต์ใช้หลักการ และย้ำความถูกต้องของการปฏิบัติ

4. ประยุกต์ความรู้ที่ได้เรียนหรือนำความรู้ที่ได้เรียนมาใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริง

ยุทธศาสตร์การสอนแบบคันபับด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังนี้

1. เปิดโอกาสให้มีการฝึกปฏิบัติ และการสังเกตความต่อเนื่องในการปฏิบัติ
2. ทดสอบความเข้าใจด้านความสัมพันธ์ของเหตุและผล โดยการถามคำถามหรือการสังเกตปฏิภูมิริยาของผู้เรียน
3. ให้กรณีตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนกระทึ่งเกิดความเข้าใจหรือเกิดการเรียนรู้หลักการทั่วไปได้
4. เปิดโอกาสให้นำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปแล้วนั้น นำมาใช้ในการแก้ปัญหา หรือนำมาประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหานในสถานการณ์จริง

สื่อการเรียนการสอน (Instructional media)

สื่อเป็นสิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ที่จะเป็นสิ่งเร้าทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อ สนุก ตั้งใจเรียน และทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วและง่ายขึ้น ถ้าผู้สอนคำนึงการสอนโดยใช้สื่อประกอบ การเรียนการสอน จะทำให้การสอนประสบผลสำเร็จมากกว่าผู้ที่ไม่ใช้สื่อประกอบการเรียน การสอน

ความหมายของสื่อ

สื่อ หมายถึงวัสดุ เครื่องมือ และกิจกรรมต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียน ตลอดจนเพิ่มทักษะให้มากขึ้นในด้านต่างๆ

สื่อการสอน หมายถึงตัวกลางในการส่งสิ่งเร้าไปสู่ผู้เรียน สื่อการสอนอาจจะเป็น ในรูปแบบต่างๆ กันก็ได้ เช่น สื่อในรูปบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ

เอดgar เดล (Edgar Dale 1969 : 107) ได้แบ่งประเภทตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของอุปกรณ์การสอนไว้เป็น 10 ประเภทดังนี้คือ

1. ของจริง ใช้ได้ผลตีที่สุด (ประสบการณ์ตรงและมีจุดประสงค์)
2. ของจำลอง แทนของจริง ได้ผลรองลงมาจากการจริง (ประสบการณ์รอง)
3. การแสดงละครให้เห็นสภาพการณ์ในชีวิตจริง (ประสบการณ์นาฏกรรม)
4. การสาธิต
5. ทัศนศึกษา (การศึกษานอกสถานที่)
6. นิทรรศการ

7. การฉายภาพยนตร์ ตลอดจนโทรศัพท์
8. การฉายภาพนิ่ง วิดีโอ และเครื่องอัดเสียง (เครื่องบันทึกเสียง)
9. เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่เขียนขึ้นแทนภาษาจีน (ตัวคณสัญลักษณ์)
10. ภาษาที่ใช้พูดบรรยาย หรือเขียนเป็นตัวหนังสือ (วจนสัญลักษณ์)

เดล (Dale) ได้จัดไว้ว่า ลำดับที่ 10 เป็นอุปกรณ์ที่ให้ผลยากที่สุดที่ยากถัดไปก็คือ ลำดับ 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2 และ 1 อันดับ 1 จะได้ผลดีที่สุด เพราะผู้เรียนได้เห็นสิ่งที่เป็นรูปธรรม ไม่ใช่นามธรรม

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สื่อ หรือ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สอน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวก และง่ายขึ้น และทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน มี 3 ประเภทด้วยกันคือ

1. วัสดุ ได้แก่ แผนที่ รูปภาพ แผนภูมิ ป้ายนิเทศ ของจริง หุ่นจำลอง สไลด์ พิ๊ล์สติ๊ก ตำรา หนังสือเรียน ฯลฯ
2. อุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องฉายข้ามศีรษะ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เครื่องฉายภาพยนตร์ วิดีโอ โทรศัพท์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง ฯลฯ อุปกรณ์ประเภทนี้มีข้อจำกัดที่สำคัญคือต้องมีไฟฟ้าและต้องมีเครื่องที่สามารถเชื่อมต่อ
3. วิธีการ ได้แก่ การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ การศึกษาอกสตานท์ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่าสื่อการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ หรือกิจกรรม สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะต่างๆ เพิ่มขึ้น สื่อการเรียนการสอนนี้จะเป็นการเร่งกระบวนการเรียนรู้ ทำให้ประหยัดเวลา และมีความชัดเจน เพิ่มขึ้น เช่น เครื่องฉายข้ามศีรษะ จะช่วยประหยัดเวลาในการเขียนแผนภาพขนาดใหญ่ เรายังสามารถใช้สไลด์เพียงแผ่นเดียว คอมพิวเตอร์ช่วยสอนก็เข่นกัน สิ่งนี้ก็จะเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ช่วยกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล ในกรณีที่นักเรียนขาดเรียน เรียนไม่ทันเพื่อนๆ ครูผู้สอนก็ไม่ต้องสอนซ้อมเสริมใหม่ แต่จะให้นักเรียนคนนั้นไปศึกษาจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนด้วยตัวเองก็ได้

หลักการในการใช้สื่อการเรียนการสอน มีอยู่ด้วยกัน 4 หลักคือ

1. หลักในการเลือก
2. หลักในการเตรียม
3. หลักในการนำเสนอ
4. หลักการประเมิน

หลักในการเลือก มีวิธีการเลือกดังนี้คือ (1) สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องนำไปใช้ นั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาวิชาที่จะใช้สอนหรือไม่ เพียงไร (2) สื่อที่จะใช้นั้นจะต้องมีความเหมาะสมกับความรู้ที่จะสอน ตลอดจนประสาน การณ์ที่ผู้เรียนจะได้รับ (3) สื่อที่เลือกไว้นั้น จะเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน มากน้อยหรือไม่เพียงใด (4) สื่อที่เลือกจะต้องเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม และ (5) จะต้องเลือกสื่อที่สามารถหาได้ง่าย ราคาประหยัดและต้องไม่เบล็อกงบประมาณ แต่ว่า ดีและมีประสิทธิภาพ

หลักในการเตรียมสื่อ

1. เตรียมตัวผู้สอน โดยการศึกษาเนื้อหาวิชา สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนวิธี การผลิต
2. เตรียมผู้เรียน ผู้เรียนทุกคนโดยมีประสานการณ์เดิมมาก่อนหน้านี้แล้ว ควรจะ ให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม และประการสำคัญจะต้องให้สัมพันธ์เกี่ยวโยงกับความรู้ใหม่ ที่จะได้รับด้วย

3. เตรียมสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนจะนำไปใช้สอนทุกครั้ง โดยมีกระบวนการ กระบวนการควบวงจรคือผลิตแล้วนำไปทดลอง และปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยก่อนนำไปใช้จริง และควรจะต้องจัดลำดับการใช้ไว้ด้วยว่าแต่ละครั้งจะใช้สื่อในช่วงใด หรือมีกิจกรรมใดบ้าง

หลักในการนำเสนอ การนำเสนอสื่อไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ในแต่ละเนื้อหา วิชานั้น ผู้สอนต้องทราบก่อนอยู่เสมอว่า (1) ไม่มีสื่อใดๆ ที่จะทำหน้าที่แทนผู้สอนได้อย่าง สมบูรณ์ ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่า จะมีความสามารถในการใช้สื่อนั้นๆ ได้ผลมากน้อยเพียงใด (2) สื่อเป็นแต่เพียงสิ่งที่จะช่วยผู้สอนในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และประสานการณ์ ได้ง่ายขึ้นและรวดเร็วขึ้นกว่าเดิม และ (3) ผู้สอนจะต้องนำสื่อไปใช้ให้เหมาะสมกับจุด มุ่งหมาย เนื้อหาวิชา เทคนิคและกระบวนการการสอน จิตวิทยาการเรียนรู้ และบุคลิกภาพ ของผู้สอนเองด้วย

หลักในการประเมิน ผู้สอนจะต้องประเมินทั้ง ตัวผู้สอน ผู้เรียน และสื่อที่นำไปใช้ประกอบในการเรียนการสอนด้วย ไม่ใช่ประเมินจากผู้เรียนฝ่ายเดียว การที่เราต้องประเมินสื่อที่ใช้ด้วย ก็ เพราะเราต้องการจะทราบว่า สื่อการเรียนการสอน ที่เรานำไปใช้สอนนั้น ได้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด จะได้ทำการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาในเรื่องการผลิต และการใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หลักในการใช้สื่อทั้ง 4 ประการนี้ จะเห็นได้ว่า หลักการแรก คือหลักในการเลือกที่เป็นประเด็นสำคัญ คือ ต้องเลือกสื่อให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนการสอน เพราะเราต้องตั้งจุดประสงค์การสอนก่อน จึงจะกำหนดคุณลักษณะการสอนและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์ ถ้าเราเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมสมแล้ว จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย (อิริคสันและเคิร์ล (Erickson and Curl), 1972 : 163-169)

ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน (เคนพ์ (Kemp) 1985 : 134)

1. ชูใจและกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจในวิชาที่เรียน
 2. ทำให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยและทำให้การเรียนมีความหมายมากขึ้น
 3. ทำให้เกิดทัศนคติที่ดี มีความซาบซึ้งในวิชาที่เรียน
 4. มีส่วนทำให้การอธิบายเนื้อหาต่างๆ ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาทักษะที่ต้องการการปฏิบัติ
 5. ให้อิสระผู้เรียนในการที่จะวิเคราะห์การกระทำหรือพฤติกรรมของตัวเอง
 6. ช่วยให้ผู้สอนออกแบบและผู้สอนออกแบบการสอนได้อย่างเป็นระบบ และถูกต้องตามหลักการต่างๆ ในการเลือกและนำไปใช้
 7. ช่วยให้ผู้สอนบรรลุผลสำเร็จในการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
 8. ช่วยให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
 9. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ต่าง เข้าใจง่าย และสามารถพัฒนาตนเองได้ทุกด้าน ไม่ว่าจะในด้านร่างกาย อารมณ์ เชาว์ปัญญา และสังคม
- ข้อดีของสื่อการเรียนการสอน
1. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

2. ทำให้นักเรียนเข้าใจได้มากขึ้น มองเห็นรูปภาพได้ง่ายขึ้น

3. ผู้สอนมีเวลาในการสรุปเนื้อหาวิชาได้มากขึ้น

4. ลดบทบาทของผู้สอนจากการบรรยายให้น้อยลง

5. กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้มากขึ้น

6. เปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอน

7. เป็นการสร้างนวัตกรรมทางการสอน

ข้อจำกัดของการเรียนการสอน

1. หากผู้สอนต้องไปจัดทำซื้อมัดด้วยราคายังเกินไป นับว่าเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า

2. สื่อบางชนิดอาจจะแพงไม่สอดคล้องสำหรับโรงเรียนที่ยังไม่พัฒนา เช่น การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)

3. ผู้สอนไม่มีความชำนาญในการใช้สื่อนั้น

4. ผู้สอนใช้สื่อแทนการสอน ทำให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจในเรื่องความคิดรวมยอด

นอกจากนี้แล้ว ใน การออกแบบการสอน ผู้ออกแบบยังจะต้องคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ในการใช้ ต้องคำนึงว่าสื่อที่จะสร้างขึ้นมา มีประโยชน์ในการใช้สอยมากแค่ไหน มีความจำเป็นในการใช้มากน้อยเพียงใด

2. ตรงกับเนื้อหา ในการสร้างสื่อการเรียนการแต่ละชิ้นต้องคำนึงถึงประโยชน์ การใช้เป็นสำคัญ แล้วจะต้องดูว่าจะตรงกับเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนหรือเปล่า และ สื่อนั้นๆ เหมาะสำหรับผู้เรียนในแต่ละระดับหรือเปล่า

3. ราคายังคงเดิม ควรจะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ผู้สอนสามารถหาวัสดุได้เอง ตามธรรมชาติหรือตามสภาพท้องถิ่น และยึดหยุ่นได้ตามเนื้อหาในการเรียนการสอน และ สามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสภาพได้ตามความเหมาะสม

4. เหมาะกับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนใช้ในการเรียนการสอนแล้ว ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นๆ

สรุปได้ว่าสื่อการเรียนการสอนนอกจากจะคำนึงถึงในเรื่องประโยชน์การใช้ตรง กับเนื้อหา ราคายังคงเดิม และเหมาะสมกับผู้เรียนแล้ว ผู้ออกแบบการสอนยังจะต้องคำนึงถึง สิ่งอื่นๆ อีกหลายประการด้วยกันคือ

1. ขนาดจะต้องไม่เล็กและใหญ่จนเกินไป
2. น้ำหนักเบา เหมาะกับผู้เรียนและผู้สอน
3. สามารถดัดแปลงเป็นชิ้นส่วนได้
4. ผู้เรียนสามารถมองเห็นภาพพจน์ได้ชัดเจน
5. ประทับใจในความสวยงามของภาพพจน์
6. ผู้เรียนใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่
7. มีรูปแบบที่หลากหลาย
8. ช่วยให้ผู้สอนได้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วกว่าการสอนเพียงอย่างเดียว

การพัฒนาการเรียนการสอน

คำว่าการพัฒนา หมายถึง การสร้างหรือการจัดทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมาใหม่ หรือ การปรับปรุงแก้ไขสิ่งเดิม หรือสิ่งที่มีมาอยู่เดิมให้ขึ้นจนเป็นที่น่าพอใจ

ความหมายของการพัฒนาการเรียนการสอน

การพัฒนาการเรียนการสอน หมายถึง การสร้าง หรือการจัดทำ หรือการปรับปรุง แก้ไข ระบบการเรียนการสอนทั้งระบบที่ได้ออกแบบไว้ ระบบการเรียนการสอนทั้งระบบ นี้จะประกอบด้วย คุณลักษณะผู้เรียน จุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาวิชา การจัด กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ฯลฯ นอกจาก นี้ในการพัฒนาการเรียนการสอนยังต้องคำนึงถึงสิ่งอื่นๆ ที่เรียกว่า ความพร้อมของผู้เรียน สนับสนุน ซึ่งประกอบด้วย บุคลากรผู้ยังต่างๆ แหล่งวิทยาการ สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวก ต่างๆ งบประมาณ และบริการสนับสนุนต่างๆ เป็นต้น

ในการพัฒนาการเรียนการสอน สิ่งสำคัญๆ ที่จะต้องทำการพัฒนามีอยู่ด้วยกัน 3 ด้านใหญ่ๆ คือ

1. การพัฒนาการเรียนการสอนด้านตัวผู้เรียนหรือนักเรียน
 2. การพัฒนาการเรียนการสอนด้านตัวผู้สอนหรือครุ
 3. การพัฒนาการเรียนการสอนด้านเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อการเรียนการสอน
- การพัฒนาการเรียนการสอนด้านตัวผู้เรียนหรือนักเรียน
ผู้สอนหรือครุนั้นว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อนักเรียนทุกคนในห้องเรียน ผู้เรียน

หรือนักเรียนจะเรียนได้ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ถ้าได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีจากผู้สอนหรือครุทุกคนที่สอน ผู้สอนหรือครุทุกคนควรจะศึกษาและทำความเข้าใจคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนแต่ละคนเป็นอย่างดี เมื่อทราบว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถหรือมีความนพร่องในด้านใดแล้ว ผู้สอนก็ควรจะหาทางแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น สิ่งที่ควรจะพัฒนาในตัวผู้เรียนหรือนักเรียนมีดังนี้

1. พัฒนาระดับสติปัญญาของผู้เรียนหรือนักเรียน
2. พัฒนาสุขภาพของผู้เรียนหรือนักเรียน
3. พัฒนาด้านความพร้อมของผู้เรียนหรือนักเรียน
4. พัฒนาให้ผู้เรียนหรือนักเรียนมีอัตมโนหัศน์ที่ดี
5. พัฒนาแรงจูงใจให้สมถูกต้องของผู้เรียนหรือนักเรียน

การพัฒนาการเรียนการสอนด้านตัวผู้สอนหรือครุ

ผู้สอนหรือครุทุกคนนอกจจะต้องช่วยพัฒนาผู้เรียนหรือนักเรียนแล้ว ผู้สอนยังจะต้องทำการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ได้เชื่อว่าเป็นผู้สอนหรือครุที่สอนดี และมีประสิทธิภาพ สิ่งที่ผู้สอนหรือครุจะต้องพัฒนาตนเองมีดังนี้

1. ต้องมีพื้นฐานและความรู้ในเรื่องจิตวิทยา และไม่อคติต่อผู้เรียน
2. ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่จะสอนเป็นอย่างดี
3. ต้องมีความรู้ความสามารถในการนำวิธีสอนและเทคนิคกระบวนการต่างๆ มาใช้

4. ต้องตื่นตัวอยู่เสมอ และพร้อมที่จะปรับปรุงตนเอง
5. ต้องรู้จักการสร้างสื่อการสอนและนวัตกรรมใหม่ด้วยตนเอง
6. ต้องมีความสามารถในการจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน
7. ต้องศึกษาหาความรู้ในด้านวิชาการและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกและประเทศไทย ตลอดจนประเทศของตนเอง
8. ต้องยอมรับพึงความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน

นอกจากนี้การที่จะพัฒนาการเรียนการสอนไปด้วยดี ไม่มีอุปสรรคขัดข้อง ยังต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกหลายฝ่ายด้วยกัน บุคคลที่สำคัญที่สุด อีกผู้หนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดก็คือผู้บริหารโรงเรียนนั่นเอง

ผู้บริหารโรงเรียนควรจะต้องกระทำสิ่งต่อไปนี้คือ

1. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรเป็นอย่างดี
2. มีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกลและยอมรับพึงความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา
3. สนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้อุปถัมภ์ให้บังคับบัญชาทุกคน โดยไม่เลือกที่รักมากที่สั้น
4. สนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ กำลังคนและเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นที่ผู้สอนหรือครูต้องการ
5. สนับสนุนการฝึกอบรมบุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรทางด้านวิชาการ

การพัฒนาการเรียนการสอนด้านเอกสาร สิ่งพิมพ์ และสื่อการเรียนการสอน เอกสาร สิ่งพิมพ์ และสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้น ผู้สอนแบบการสอนและผู้สอนควรจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาการเรียนในด้านเอกสาร สิ่งพิมพ์ และสื่อการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1. คุณมีครู หรือที่เรียกว่า แผนการสอน ที่เป็นขั้นตอนหนึ่งที่ผู้สอนแบบที่ผู้สอนได้ออกแบบไว้ในรูปแบบระบบการเรียนการสอน ซึ่งในแผนการสอน จะแสดงรายละเอียด ทางๆ ในการจัดการเรียนการอย่างเป็นระบบขั้นตอน
2. คุณมีการเรียนการสอน เป็นคุณมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบแนวทางและวิธีการเรียน ตลอดจนเนื้อหาสาระต่างๆ รวมทั้งการใช้เครื่องมือต่างๆ ประกอบในการเรียน การสอน
3. สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ตลอดจนช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอน สื่อการเรียนการสอนในที่นี้พัฒนาขึ้นมาในรูปของชุดการสอน ศูนย์การเรียน บทเรียน สำเร็จรูป ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้เรียนได้ด้วยตนเอง และเป็นระบบ สื่อที่ผู้สอนใช้ประกอบในการสอน
4. แบบทดสอบ ต้องมีการสร้างแบบทดสอบขึ้นมาตรวจสอบสื่อการเรียนการสอน ทางๆ ว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดกับเนื้อหาในแต่ละบทเรียนที่ได้จัดทำขึ้น ดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอน (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533 : 106)

การดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนในที่นี่ หมายถึง การที่ผู้ออกแบบการสอนได้จัดทำกระบวนการเรียนการสอนตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งเสร็จสิ้น การดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนมีอยู่ด้วยกัน 11 ขั้นคือ

1. ศึกษาถึงคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนโดยทั่วๆ ไป
2. ศึกษาและทบทวนวิทยาการทางด้านการสอนจากจุดประสงค์การเรียนการสอนของแต่ละหน่วยการเรียนว่าเหมาะสมมากน้อยเพียงใด สมควรจะปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมอีกหรือไม่
3. ศึกษาและทบทวนเนื้อหาวิชา และความรู้เบื้องต้นของผู้เรียน เพื่อพิจารณาว่า สื่อการเรียนการสอนมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด
4. สื่อการเรียนการสอนจำเป็นต้องปรับปรุง แก้ไข หรือผลิตหรือจัดทำมาใหม่อีกหรือไม่อย่างไร
5. ในแต่ละหน่วยการเรียน หรือบทเรียน มีความจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยสอน ช่วยในการปฏิบัติ การประเมิน เสริมประสบการณ์ ซ้อมเสริม และกิจกรรมอื่นๆ อะไรบ้าง
6. จัดรูปแบบและวิธีสอนต่างๆ ที่เหมาะสมและบูรณาการแล้วในแต่ละจุดประสงค์ หรือแต่ละกลุ่มจุดประสงค์ เพื่อเขียนบันทึกการสอน
7. เขียนแผนหรือขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างคร่าวๆ หรือโดยย่อ
8. ทบทวนแผนการสอน และสื่อการเรียนการสอนที่ได้จัดเตรียมไว้
9. เตรียมคุณภาพของการเรียนสำหรับผู้เรียน อาจเขียนเป็นแนวทางการเรียนสำหรับใช้ควบคู่ไปกับการสอน เริ่มตั้งแต่จุดประสงค์การเรียนการสอน จนกระทั่งถึงภาระงานต่างๆ ตลอดจนการบ้านที่ได้จัดไว้ให้กับผู้เรียน
10. ทบทวน ตรวจสอบ หรือประเมินสื่อการเรียนการสอนทุกประเภท หากมีข้อบกพร่องจะได้ปรับปรุงแก้ไข
11. จัดเขียนคุณภาพสำหรับผู้สอน เพื่อเตรียมพร้อมไว้สำหรับสอนเองได้ทุกเมื่อ หรือผู้อื่นในกรณีที่มีความจำเป็นไม่สามารถเข้าสอนได้ ดังนั้นคุณภาพสำหรับผู้สอน ควรจะเขียนอย่างละเอียด ชัดเจน ให้ผู้อื่นสามารถนำไปใช้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนสอนด้วยตนเอง

จากลำดับขั้นตอนต่างๆ ทั้ง 11 ขั้นตอนดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการ การเตรียมการสอนนั่นเอง ซึ่งการเตรียมการสอนอย่างเป็นกระบวนการนี้ ต้องอาศัยวิธีระบบที่ประกอบด้วย ข้อมูลหรือปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์หรือผลผลิตเข้ามาช่วย จะทำให้ผู้สอนมีความพร้อมในการสอน ผู้เรียนก็พร้อมเมื่อเริ่มเรียน เพราะผู้สอนได้เตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า ดังนั้นการสอนที่มีการเตรียม จึงเป็นการสอนที่พัฒนา

การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ความหมายของการวางแผน

การวางแผน (Planning) หมายถึงการออกแบบหรือการวางแผนแนวทาง หรือการกำหนดเกี่ยวกับสิ่งใดๆ หรือเรื่องใดๆ ก็ตาม ที่ต้องการจะกระทำไว้ล่วงหน้า โดยอาจจะกำหนดเป็นหัวข้อกว้างๆ หรือกำหนดเป็นตอนๆ ไว้ก็ได้

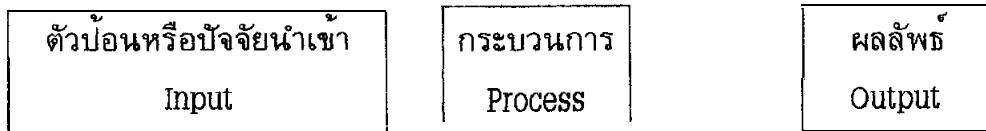
ความหมายของการวางแผนการสอน (Planning for teaching)

การวางแผนการสอน หมายถึง การออกแบบ หรือการวางแผนแนวทาง หรือการกำหนดเรื่องหรือหัวข้อที่จะทำการสอนอย่างเป็นระบบ

ความหมายของการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การออกแบบ หรือการวางแผนแนวทาง หรือการกำหนดการจัดกิจกรรมและกระบวนการการทำงานต่างๆ ที่จะทำการสอนอย่างเป็นระบบระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ให้เป็นปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อจะนำไปสู่การเรียนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบนั้น หมายถึง การวางแผนที่เป็นบังคับสำคัญ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยนำทฤษฎีระบบหรือวิธีระบบ เข้ามาช่วยวิเคราะห์และดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลตีกับการเรียนการสอน และทำให้การวางแผนการจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น สิ่งที่ผู้ออกแบบการสอนจะต้องศึกษาเพื่อจะนำมาเป็นส่วนประกอบในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยดี ไม่มีอุปสรรค และประสบผลสำเร็จ โดยใช้ทฤษฎีระบบหรือวิธีระบบ ดูได้จากแผนภูมิต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

- หลักสูตร -
 - ความสำคัญ
 - ความสัมพันธ์
 - ปรัชญาการศึกษา
 - จิตวิทยาการศึกษา
 - สังคมวิทยา

- ผู้เรียน -
 - ความสนใจ
 - ความต้องการ
 - ความแตกต่าง
- สื่อ -
 - เหماะสมกับเนื้อหา
 - ประยุคด์
 - ใช้งานสะดวก

การกำหนดวัตถุประสงค์

- ครอบคลุมเนื้อหา
- ครอบคลุมและพัฒนาพฤติกรรม
ทั้ง 3 ด้าน (พุทธิพิสัย เจตนาพิสัย
ทักษะพิสัย)

การกำหนดเนื้อหา

- ตรงตามวัตถุประสงค์

การกำหนดสื่อการเรียนการสอน

- สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์

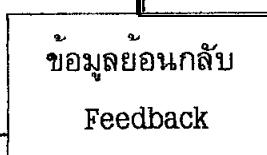
การเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ และ
เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ

การดำเนินการสอน

- ทดสอบพื้นฐานก่อนเรียน
- การเข้าสูบทเรียน
- การดำเนินการสอน
- การสรุปบทเรียน

การวัดผลประเมินผล

- การซักถาม
- การสังเกต
- การทดสอบ
- การทำแบบฝึกหัด

ขั้นตอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นตอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีอยู่ด้วยกัน 3 ขั้นตอนคือ

1. **ขั้นก่อนวางแผน**
2. **ขั้นหลังการวางแผน**
3. **ขั้นพัฒนาการวางแผน**

ขั้นก่อนวางแผน ควรจะมีการเตรียมการล่วงหน้า เพื่อที่จะให้แผนงานการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะกระทำนั้นประสบผลสำเร็จ มีการวางแผนทีมหรือคณะกรรมการ ทำงาน และเตรียมการทุกอย่างไว้ให้เรียบร้อย เพื่อให้บรรลุผลตามแผนที่กำหนดไว้

ขั้นหลังการวางแผน เมื่อมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรียนร้อยแล้ว ก็ควรจะนำแผนการจัดกิจกรรมที่วางแผนไว้นั้น ไปทดสอบดูว่ากิจกรรมการเรียนการสอนนั้นๆ บรรลุผลตามที่กำหนดไว้หรือเปล่า ถ้าไม่บรรลุผลก็ต้องนำไปพัฒนาต่อไป

ขั้นพัฒนาการวางแผน เมื่อมีการทดสอบกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วปรากฏว่า ไม่บรรลุผลก็จำเป็นต้องมีการพัฒนา เพื่อให้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การวางแผนการสอน

ขั้นตอนการวางแผนการสอนมีอยู่ด้วยกัน 3 ระดับคือ

1. **ขั้นการวางแผนการสอนระดับรายวิชา**
2. **ขั้นการวางแผนการสอนระดับหน่วย**
3. **ขั้นการวางแผนการสอนระดับบทเรียน**

ขั้นการวางแผนการสอนระดับรายวิชา เป็นการวางแผนการสอนที่ได้จัดทำในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนไว้อย่างกว้างๆ สำหรับการเรียนการสอนตลอดภาคเรียน หรือตลอดหนึ่งปีการศึกษา โดยทำการจัดเรียงลำดับเนื้อหาวิชา ให้เหมาะสมกับเวลาในแต่ละภาคการศึกษาหรือตลอดหนึ่งปีการศึกษา

ขั้นการวางแผนการสอนระดับหน่วย เป็นการวางแผนการสอนที่ได้จัดทำในเรื่อง กิจกรรมการเรียนการสอนให้ละเอียดกว่าระดับรายวิชา โดยจัดเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วย การเรียนการสอนที่มีความยาวตั้งแต่ 3 คาบเรียนถึง 18 คาบเรียน แผนการเรียนการสอน ระดับหน่วย จะมีรายละเอียดของเนื้อหาวิชาต่างๆ มากกว่าที่ปรากฏในแผนการสอนระดับรายวิชา

ขั้นการวางแผนการสอนระดับบทเรียน เป็นการวางแผนการสอนที่ได้จัดทำใน เรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนที่ละเอียด และชี้ลึกลงไปในเฉพาะเรื่องว่าจะมีการเรียน การสอนอย่างไรในแต่ละคาบ หรือในแต่ละบทเรียน จะมีขั้นตอนของการจัดกิจกรรม การดำเนินการสอน จุดประสงค์เชิงพัฒน์ และสื่อการเรียนการสอนรวมอยู่ในการ วางแผนการสอนระดับบทเรียนด้วย เนื้อหาที่สอนในแต่ละคาบหรือแต่ละบทเรียนนั้น จะ ต้องครอบคลุมจุดประสงค์ ตลอดจนต้องมีการวัดผลประเมินผล เพื่อที่จะได้ทราบว่าแผน การสอนระดับบทเรียนที่วางแผนไว้นั้น จะบรรลุจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร

องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการคือ

1. ขั้นนำ ในขั้นนี้เป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งในขั้นนำนี้มีอยู่หลายรูปแบบด้วย กันคือ ผู้สอนอาจจะทำการทดสอบ (Pre test) หรือทำการทบทวน หรือสนทนากำชับกาม ผู้เรียนเพื่อที่จะ予以เข้าสู่เนื้อหาที่จะเรียนในคาบนั้นๆ โดยการใช้สื่อการเรียนการสอนเข้า ช่วย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สนุก ตื่นเต้น เร้าใจ และอยากรู้ที่จะเรียน

2. ขั้นสอนหรือขั้นปฏิบัติ ในขั้นนี้ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะ โดยพยายามให้ผู้เรียน ทุกคน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องนำเทคนิคหรือการสอน และ ยุทธศาสตร์ต่างๆ ใน การสอน และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่จะสอน เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้สอนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องนำเครื่องช่วยสอน ที่เรียกว่าสื่อการเรียนการสอน มาใช้ประกอบในการเรียน การสอน การที่ผู้สอนดำเนินการสอนในแต่ละครั้งโดยมีสื่อการเรียนการสอนก็จะทำให้ กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็วขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ ได้รวดเร็วและเข้าใจมากขึ้น ตลอดจนเกิดทักษะในการเรียนรู้ นอกจากนี้สื่อการเรียนการ สอนยังเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้ที่จะเรียนรู้ สนใจ ไม่เบื่อที่จะเรียนรู้อีกด้วย ในกรณี ที่ผู้สอนผลิตสื่อมาใช้ได้ด้วยตนเองก็จะเป็นการดีมาก เพราะผู้สอนสามารถที่จะหาวัสดุที่มี อยู่แล้ว รู้จักประยุกต์ และผู้สอนยังทราบด้วยตนเองว่าสื่อนั้นๆ เหมาะสมมากน้อยเพียงใด กับเนื้อหาวิชาที่ตนเองสอนอยู่ด้วย

3. ขั้นสรุป ในขั้นนี้จะเป็นการสรุปเพื่อบทวนในเนื้อหาวิชาที่ได้เรียนไปแล้วใน ขั้นปฏิบัติ การสรุปนั้นควรจะเป็นการสรุปทั้งในแง่ความจำและความคิด ในแง่ความคิดที่ เรียกว่าสรุปเชิงหลักการ คือให้นักเรียนได้แสดงความคิด ทางเหตุผลมาประกอบ nokhenio

ไปจากการสรุปถามแต่ความจำ การเล่นเกมส์ต่างๆ ก็สามารถนำมาใช้สรุปวัดผลได้ โดยจัดทำเกมส์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละคานนั้นๆ

ขั้นตอนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นตอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับหน่วยและระดับบทเรียนมีดังนี้คือ

1. การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับหน่วย

มีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้

1. พิจารณาหัวเรื่อง มโนมติ วัตถุประสงค์ ของเรื่องที่จะสอน

2. เลือกกิจกรรมขั้นปฏิบัติที่สอดคล้องกับหัวเรื่อง มโนมติ และวัตถุประสงค์ โดยร่างกิจกรรมนั้นๆ ลงในกระดาษเสียก่อน

3. พิจารณา กิจกรรมที่ร่างไว้ แล้วเลือก กิจกรรมที่เหมาะสม มาจัดเรียงตามลำดับ

4. เลือก กิจกรรมขั้นนำเข้าสู่เรื่องหรือขั้นนำเข้าสู่หน่วย โดยร่างไว้ในกระดาษก่อน

5. พิจารณา กิจกรรมที่ร่างไว้ แล้วเลือก กิจกรรมที่เหมาะสม

6. เลือก กิจกรรมขั้นสรุป โดยร่างไว้เสียก่อน

7. พิจารณา กิจกรรมขั้นสรุปที่ร่างไว้ แล้วเลือก กิจกรรมที่เหมาะสมที่สุด

8. นำ กิจกรรมที่เลือกไว้แล้วมาเขียนรายละเอียด โดยเริ่มจาก กิจกรรมขั้นนำเข้าสู่เรื่อง ขั้นปฏิบัติ และขั้นสรุป

2. การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับบทเรียน

มีขั้นตอนปฏิบัติต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ หัวเรื่อง มโนมติ และวัตถุประสงค์ ของบทเรียน (ที่แยกจากหน่วยการสอนแล้ว)

2. ทำความเข้าใจกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ใน หน่วยการสอน แล้ววิเคราะห์ว่ากิจกรรมที่จัดไว้นั้นเหมาะสม กับบทเรียนแต่ละบทเรียนหรือไม่เพียงไร ต้องการเพิ่มหรือตัด กิจกรรมใดออกเพื่อความเหมาะสม

3. จัดกิจกรรมขึ้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยระบุรายละเอียดให้ชัดเจน

4. เขียนรายละเอียดของกิจกรรมขึ้นปฏิบัติ โดยระบุถึงขั้นตอน ของการประกอบกิจกรรมอย่างชัดเจน

5. จัดกิจกรรมขึ้นส่งท้ายหรือขั้นสรุปบทเรียน โดยระบุรายละเอียด ให้ชัดเจน

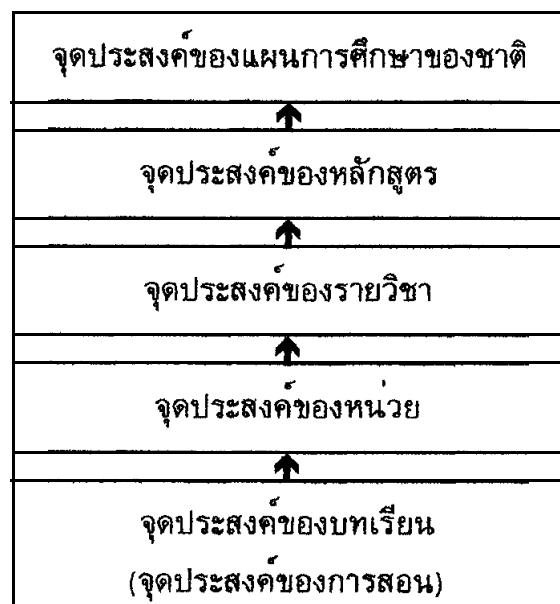
6. นำกิจกรรมทั้ง 3 ขั้นตอนที่จัดไว้นั้นมาเรียงลำดับ โดยเริ่มจาก กิจกรรมขึ้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นประกอบกิจกรรมและขั้นส่งท้าย

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมระดับบทเรียนนั้น เป็นขั้นตอน ที่มีกิจกรรมต่อเนื่องจากขั้นตอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมระดับหน่วย ซึ่งขั้นตอน ต่างๆ ในระดับบทเรียนนั้นเป็นการขยายกิจกรรมให้ละเอียดมากขึ้นเพื่อนำไปใช้สอนจริงๆ ในแต่ละคาบ (ศิริวรรณ ศรีพหล : 11-12)

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า การเขียนแผนการสอนระดับบทเรียน เป็นส่วนย่อยลงมา จากการเขียนแผนการสอนระดับหน่วย ตั้งนี้จะเขียนแผนการสอนระดับบทเรียนได้จะ ต้องมีแผนการสอนระดับหน่วยมาก่อน จึงนับเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน ผู้สอนจำเป็น ต้องทำความเข้าใจในส่วนนี้ให้ถ่องแท้เสียก่อนจึงจะเขียนแผนการสอนระดับบทเรียนเป็น รายชั่วโมงได้อย่างถูกต้องและเมื่อนำไปใช้สอนผลการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพดีด้วย

จากขั้นตอนที่ 1 ผู้สอนหรือผู้เขียนแผนจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดของแผน การสอนระดับหน่วยเสียก่อน ซึ่งแผนการสอนระดับหน่วยนี้อาจมีผู้จัดทำไว้ให้ เช่น กรม วิชาการ หน่วยงานต้นสังกัด หรือคณะกรรมการชั่วคราวกันจัดทำไว้ หรือผู้สอนจัดทำเองเพื่อเป็น แนวทางในการสอนของแต่ละหน่วยที่เนื้อหากำหนดให้

จากขั้นตอนที่ 2 ศึกษาภาระการเรียนการสอนที่แผนการสอนระดับหน่วย กำหนดไว้ให้ แล้วนำมาตัดหรือเพิ่มให้เหมาะสมกับความเวลาที่จะใช้สอนจริง แล้วกำหนด วัตถุประสงค์ของการสอนแต่ละครั้ง เพื่อให้รู้ว่าสอนจบ 1 ชม. แล้วนักเรียนได้อะไร ซึ่ง จะนำไปสู่จุดประสงค์ในหน่วยการสอนได้ และจุดประสงค์ของหน่วยจะนำไปสู่จุดประสงค์ ของรายวิชา และจุดประสงค์ของรายวิชาจะนำไปสู่จุดประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์ ของหลักสูตรจะนำไปสู่จุดประสงค์ของแผนการศึกษาของชาติ มีแผนภูมิดังนี้

จากแผนภูมิของจุดประสงค์นี้จึงกล่าวได้ว่า การศึกษารายละเอียดจากหน่วยการสอนจำเป็นมาก หากยังไม่ชัดเจนต้องไปศึกษาในคู่มือครุของรายวิชา หรืออาจถึงตัวหลักสูตรเลยก็ได้ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายหลักของชาติด้านเดียวกัน

จากขั้นตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เป็นกิจกรรมในการดึงความสนใจของผู้เรียน หรือดึงให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนนั้นเอง กิจกรรมขั้นนำมีหลายอย่าง เช่น เพลง เกม รูปภาพ สนทนา ให้ดูของจริง ปริศนาคำทาย เป็นต้น ข้อควรคำนึงคือกิจกรรมที่นำมาใช้ต้องให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่จะสอนด้วย

จากขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นการเขียนแผนการสอนเป็นรายชั่วโมง โดยระบุกิจกรรมขั้นต่างๆ อย่างชัดเจน ซึ่งไม่ว่าครุทำนใดนำแผนการสอนนี้ไปใช้สอนก็จะได้ผลเหมือนกัน นั่นคือต้องเขียนทุกอย่างให้แจ่มชัด และกิจกรรมการสอนที่จะใช้ต้องมีประสิทธิภาพด้วย มีหลักในการเลือกกิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมนี้ๆ ต้องมุ่งให้บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนนี้ๆ ด้วย
2. ต้องเหมาะสมกับผู้เรียน
3. ต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
4. ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมและทำได้ด้วยตนเอง
5. สามารถทำนดเป็นพฤติกรรมที่มองเห็นได้ชัดเจน
6. ต้องได้ผลคุ้มค่า

จากขั้นตอนที่ 5 เป็นการสรุปการเรียนการสอนในชั่วโมงนั้น ควรกำหนดเป็นกิจกรรมที่ทำโดยผู้เรียนหรือผู้สอนทำร่วมกัน ซึ่งอาจจะเป็นการทดสอบหลังเรียนแต่ละครั้งก็ได้

จากขั้นตอนที่ 6 เมื่อศึกษาแผนการสอนของหน่วยแล้วกำหนดกิจกรรม ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุปได้แล้ว ก็นำมาเขียนเป็นแผนการสอนระดับบทเรียนเป็นรายชั่วโมงเพื่อใช้สอนจริง ในขั้นนี้โดยปกติแล้วผู้สอนต้องทำส่งอาจารย์ใหญ่หรือฝ่ายวิชาการของโรงเรียนอยู่แล้วทุกสัปดาห์ ที่เรียกว่าบันทึกการสอนนั้นเอง

ในการเขียนแผนการสอนเพื่อใช้สอนในเวลา 1 ชั่วโมง มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนอยู่ 3 ขั้นคือ

1. ขั้นเข้าสู่บทเรียน

2. ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ขั้นสรุปบทเรียน

นอกจากนี้อาจเพิ่มกิจกรรมทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนเข้าไปได้อีกในกรณีเริ่มเรียนเรื่องใหม่ หรือเรียนจบหน่วยนี้ๆ แล้ว

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการเขียนแผนการสอนระดับบทเรียน ซึ่งต้องยกแผนการสอนระดับหน่วยมาให้ดูด้วยเพื่อให้เห็นขั้นตอน

แผนการสอนระดับหน่วย

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมปีที่ 4

วิชา จริยศึกษา เรียนพุทธศาสนา

หน่วย หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

หน่วยย่อย กฎแห่งกรรม

เรื่อง ทำดีได้ ทำชั่วได้ชั่ว

เวลา 9 คาบ/ 3 ชั่วโมง

สรุปสาระสำคัญ การกระทำการดียอมได้รับผลดีตอบแทน และการกระทำที่ไม่ดียอมได้รับสิ่งไม่ดีตอบแทนไม่เร็วก็ช้า

จุดประสงค์ 1. บอกการกระทำการที่ดีและเป็นที่ยอมรับได้

2. ยกตัวอย่างการกระทำการที่ผิดกฎหมายและศีลธรรมได้

3. บอกผลของการกระทำการจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ให้นักเรียนพังเพลง “ทำดีได้ ทำชั่วได้ชั่ว” จากเทพ

2. ฝึกหัดร้องเพลง “ทำดีได้ ทำชั่วได้ชั่ว” จากแผนภูมิและเทป

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ให้ระดมสมองคิดชื่อเรื่องและเรื่องที่จะแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการกระทำการที่ดีและได้ผลดีตอบแทน 2 กลุ่ม และเกี่ยวกับการกระทำการที่ไม่ดีและได้ผลไม่ดีตอบแทน 2 กลุ่ม โดยวิธีจับฉลากแล้วให้เตรียมตัวประมาณ 10 นาที จึงออกมารส่งต่อกลุ่มละประมาณ 5 นาที

4. ครุและนักเรียนช่วยกันสรุปผลการแสดงของแต่ละกลุ่มเสนอแนะเพื่อการนำไปปฏิบัติ

5. ครูแจกบัตรสถานการณ์การกระทำของบุคคลที่เป็นข่าวในปัจจุบัน หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เช่น

- คดีฆ่า 2 แม่ลูก
- พนักงานขับรถกินยาบ้า
- นักเรียนไม่ทำการบ้าน
- เด็กเก็บเงินได้แล้วคืนเจ้าของ
- การตั้งใจเรียนหนังสือ
- การฝึกนั่งสมาธิทุกวันวันละ 5 นาที

ฯลฯ

โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-4 คน ให้ช่วยกันสรุปผลของการกระทำนั้น ๆ นำเสนอหน้าชั้นและส่งรายงานค่ำตوب

6. ครูกับนักเรียนสรุปผลของสถานการณ์นั้น ๆ ให้นักเรียนนำส่วนที่ดีไปใช้ และร่วงเพลง ทำดีได้ดีทำซ้ำได้ชัวอีก 1 ครั้ง

สือ

1. เทปเพลง
2. แผนภูมิเพลง
3. บัตรคำสถานการณ์ต่างๆ

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตจากการที่นักเรียนฝึกร้องเพลง
 - การแสดงบทบาทสมมติ
 - การระดมความคิดของกลุ่ม
2. ตรวจใบคำตอบสถานการณ์ที่ตอบมา

หมายเหตุ เมื่อสอนจบเรื่อง กฎแห่งกรรม แล้วสามารถนำไปวัดจุดประสงค์ใน ป.02/4 ได้ ในกลุ่มสร้างเสริมสักษณะนิสัย ข้อ 1-6

3. ผู้เขียนได้นำกระบวนการกิจกรรมการเรียนการสอนมาวิเคราะห์ได้คือ
 - ข้อ 1, 2 เป็นขั้นนำเข้าสู่เรื่อง
 - ข้อ 3, 4 เป็นขั้นการสอน
 - ข้อ 5, 6 เป็นขั้นสรุปบทเรียน

โดยมาเขียนเป็นแผนการสอนรายชั่วโมงได้ขั้นละ 1 ชั่วโมง ซึ่งจะเขียนให้เห็นดังต่อไปนี้โดย เรียนให้ชัดเจนในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งใช้เวลา 1 ชั่วโมง

แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ขั้นประเมินศึกษาปีที่ 4

วิชา จริยศึกษา เรียน พุทธศาสนา

หน่วย หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

หน่วยย่อย กฎแห่งกรรม

เรื่อง ทำดีได้ ทำชั่วได้ชั่ว

เวลา 3 คาบ/1 ชั่วโมง

สรุปสาระสำคัญ เพลงทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มีเนื้อหาที่เป็นคติสอนใจคนพึงและเป็นสัจธรรมที่ยึดเป็นคติประจำใจได้

- จุดประสงค์
1. นักเรียนสามารถร้องเพลงทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วได้
 2. บอกสัจธรรมในเนื้อเพลงได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ	1. ครูเปิดเพลง ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วจากเทปให้นักเรียนฟัง 1 ครั้ง (3 นาที)
	2. ครูบอกจุดประสงค์ของการเรียนในชั่วโมงนี้ให้นักเรียนฟัง แล้วติดแผนภูมิเพลงให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงให้ถูกต้อง (7 นาที)
ขั้นสอน	3. ผีกันนักเรียนร้องเพลงโดยพังจากเทปและดูเนื้อเพลงจากแผนภูมิจนร้องได้ทุกคน (20 นาที)
	4. สนทนารักภักดีคุณธรรมในเนื้อเพลง (10 นาที)

ขั้นสรุป—5. แล้วให้นักเรียนจดเนื้อเพลงลงสมุดสังคัญ และร้องเพลงทำดีได้ดี ทำช้าได้ช้าอีก 1 ครั้ง (20 นาที)

- สื่อ
1. เทปเพลงทำดีได้ดีทำช้าได้ช้า
 2. วิทยุ
 3. แผนภูมิเพลง

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตจากการฝึกร้องเพลงของนักเรียนและการตอบคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมในเนื้อเพลง
2. ตรวจสอบมาตรฐานเนื้อเพลง

นอกจากเรื่องต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีเรื่องอีกหนึ่ง ที่ผู้ออกแบบการสอนจะต้องคำนึงถึง และนำมาพิจารณาในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีสมกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เรื่องที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบมีดังต่อไปนี้

1. ประเภทของกิจกรรม
2. หลักและแนวทางในการเลือกกิจกรรม
3. ข้อควรระวังในการให้ผู้เรียนกระทำการกิจกรรม
4. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. กระบวนการเรียนการสอนที่ต้องนำมาประยุกต์ใช้
6. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
7. ลักษณะสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน

สรุป

ก่อนที่ผู้ออกแบบการสอนจะออกแบบการสอนหรือวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบนั้น ผู้ออกแบบการสอนจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ก่อน ข้อมูลต่างๆ ที่จะต้องศึกษาวิเคราะห์ และนำมาพิจารณาประกอบในการออกแบบการสอนที่สำคัญๆ มีดังนี้

1. การวิเคราะห์การกิจและเนื้อหาวิชา คุณลักษณะของผู้เรียน หลักสูตร บุคลากร สื่อการเรียนการสอน และสภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกสถานที่การศึกษา

2. จุดประสงค์การสอน เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ผู้ออกแบบการสอนและผู้สอนจะต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดพัฒนาระบบทามที่ได้คาดหวังไว้ ผู้ออกแบบการสอนจะต้องวางแผนจุดประสงค์ในการสอนของเนื้อหาวิชานั้นๆ ให้ชัดเจน และสามารถที่จะนำไปคาดหวังให้ผู้เรียนกระทำตามได้ดังจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ ผู้เรียนจะสามารถกระทำการกิจกรรมต่างๆ ได้ในระหว่างที่มีการเรียนการสอน หรือก่อนและหลังการสอนได้

3. ทฤษฎีการสอนและหลักการสอนโดยทั่วไป ทฤษฎีการสอนมีอยู่หลายทฤษฎี ด้วยกัน ที่นิยมใช้กันก็คือทฤษฎีการสอน 9 ขั้นของกาเย่ แต่ในการสอนวิชาใดๆ ก็ตาม ไม่มีวิธีการสอนใดๆ วิธีเดียว หรือทฤษฎีการสอนใดๆ ทฤษฎีเดียวที่จะเป็นวิธีสอนหรือทฤษฎีการสอนที่ดีที่สุด วิธีที่ดีที่สุดก็คือนำทฤษฎีการสอนหลายๆ ทฤษฎี ตลอดจนวิธีการสอน หลายๆ วิธีมาบูรณาการผสมผสานกันให้เป็นวิธีสอนที่ดีและเหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่จะสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

4. รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน เช่น บางรูปแบบอาจเน้นที่ตัวบุคคล เน้นที่พฤติกรรม เน้นการศึกษา ตลอดจนสังคม ผู้ออกแบบการสอนก็จะต้องนำเอารูปแบบการสอนเหล่านี้มาบูรณาการเข้าด้วยกัน จะเลือกเพียงรูปแบบการสอนได้รูปแบบการสอนหนึ่งมาใช้กับผู้เรียนไม่ได้

5. สื่อการเรียนการสอนก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยทั้งผู้สอนและผู้เรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ผู้ออกแบบการสอนก็ต้องเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับผู้เรียน และเนื้อหาวิชาที่จะสอนด้วย

6. ในการออกแบบการสอนให้มีประสิทธิภาพก็จะต้องออกแบบอย่างมีหลักการ มีกระบวนการ มีขั้นตอน และมีระดับ ตลอดจนต้องใช้แผนการสอนที่สร้างขึ้น โดยให้มีขั้นตอนต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม ซึ่งในการออกแบบการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้นก็จะต้องมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมเข้าด้วยกัน

7. การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวางแผนการสอน ก็คือ ขั้นตอน ตลอดจนวิธีการในการเรียนการสอนนั้นเอง ผู้สอนจะต้องวางแผนการสอนก่อน

สอนเสมอ เพื่อจะได้ทราบบทบาทและหน้าที่ของผู้สอนและผู้เรียนว่า จะต้องทำอะไรอย่างไรในการเรียนการสอน ในการวางแผนการสอนนั้นถ้าผู้ออกแบบการสอนและผู้สอนนำเอารูปแบบมาช่วย ก็จะทำให้ง่ายเข้าในการวางแผน นอกจากนี้ในการพิจารณาบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งสื่อที่ควรจะต้องนำเสนอทฤษฎีสื่อสารและทฤษฎีการเรียนรู้ เข้ามาช่วยด้วย จะทำให้การวางแผนนั้นประสบผลสำเร็จ ในเรื่องการนำรูปแบบหรือทฤษฎีระบบมาช่วยนั้น จะเป็นตัวชี้ว่าผู้สอนและผู้เรียนต้องทำอะไรบ้างก่อนสอนและก่อนเรียน ขณะสอนและขณะเรียน หลังจากสอนหลังจากเรียน และจะทบทวนปรับปรุงอย่างไรต่อไป

จงทำกิจกรรมต่อไปนี้

- ค่าว่า “การวิเคราะห์” หมายถึงอะไร นักศึกษาจะนำค่าว่า การวิเคราะห์นี้ นำไปใช้กับอะไรได้บ้างในชีวิตประจำวันของนักศึกษา
- ค่าว่า “การวิเคราะห์” จะนำไปใช้ได้ในสถานการณ์ใด ใช้เพื่อไหร่ ให้ได้ อย่างไรในเรื่องการออกแบบการสอน
- ทฤษฎีการสอนของครูที่นำไปใช้หรือเป็นประโยชน์มากที่สุดกับการออกแบบ แบบการสอน และที่ว่านำไปใช้หรือเป็นประโยชน์มากที่สุดเป็นอย่างไร จอยธิบายพร้อม ยกตัวอย่าง
- ความสำคัญของสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนสำคัญอย่างไร ต้องมีสิ่งใด ที่นักศึกษาคิดว่าจะนำไปใช้เป็นประโยชน์ได้มากที่สุดในเรื่องการออกแบบการสอน
- รูปแบบการสอนของครูใน 4 รูปแบบการสอนใหญ่ๆ ที่นักศึกษาคิดว่าจะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้มากที่สุดกับการออกแบบการสอน จอยธิบายถึงเจ้าของทฤษฎี นั้นๆ พร้อมทั้งหลักการหรือเนื้อหาที่สำคัญในการนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไรกับการออกแบบการสอน
- การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละระดับเป็นอย่างไร จอยธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

เอกสารอ้างอิง

- ชาญ รัฐพิทยาภรณ์. ประสบการณ์วิชาชีพครุประภมศึกษา : เทคนิคการเขียนแผนการสอน ย่ออย. กรุงเทพฯ : กรุงสยามการพิมพ์, 2524.
- ชาญชัย และ พวงเพ็ญ อินทรประดิษฐ์. รูปแบบการสอน. สงขลา : โครงการบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. เทคโนโลยีการสอน : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไอเดียนสโตร์, 2531.
- บุญทัน อัญชลิบุญ. หลักการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไอเดียนสโตร์, 2532.
- วิจัยทางการศึกษา, กอง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. มหบ. โครงการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิผลต่อการเรียนการสอนจริยธรรม. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สังค์ อุทرانันท์. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532.
- ศิริวรรณ ศรีพหล. ชุดการสอน : ระบบการสอน. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2532.
- Andrew. D., and L. Gordon. 'A Comparative Analysis of Models of Instructional Design,' **Journal of Instructional Development.** 3(4) : 2-16, 1980.
- Bloom, Benjamin S. (ed.) **Taxonomy of Educational Objectives Book I : Cognitive Domain.** 25 th ed. New York : Longman, 1982.
- Bower, G. H. and Hilgard E. R. **Theories of Learning.** 5 th ed. Englewood Cliffs : Prentice - Hall, 1981.
- Bruner, Jerome S. **The Process of Education.** New York : A Vintage Book, 1960.

- Dale, Edgar. **Audiovisual Methods in Teching.** New York : Rinehart and Winston, 1969.
- Dick, Walter and Lou Carley. **The Systematic Desigh of Instructional.** 2 nd ed. New York : Scott Foreman, 1985.
- Erickson, Carlton W. H. and David H. Curl. **Fundamental of Teaching with Audio Visual Technology.** New York : The Macmillan Company, 1972.
- Gagné. Robert M., Leslie J. Briggs. **Principles of Instructional Design.** 3 rd ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1988.
- Garlach, Vernon S. and Donald P. Ely. **Teaching and Media : A Systematic Approach.** Englewood cliffs : Prentice - Hall, 1980.
- Joyce. Bruce and Marsha Weil. **Models of Teaching.** 2 nd ed. London : Prentice Hall International Editions, 1980.
- Kemp Jerrold E. **The Instructional Design Process.** New York : Harper and Row, 1985.
- Reigeluth, C.M., M.D. Merrill, and C.V. Bunderson. "The Structure of Subject Matter Content and Its Instructional Design Implications." **Instructional Science.** 7 : 107-126, 1978.
- Richey Rita. **The Theoretical and Conceptual Bases of Instructional Design.** New York :Nichols Publishing Company, 1986.
- Romiszowski, A.J. **Designing Instructional Systems : Decision Making in Course Planning and Curriculum Design.** New York : Nichols Publishing, 1981.
- Romiszowski, A.J. **Producing Instructional Systems.** London : Kogan Page, 1984.
- West,Charles K. James A. Farmer, Phillip M. Wolff. **Instructional Design Implications from Cognitive Science.** New York : A Division of Simon and Schuster, Inc., 1991.